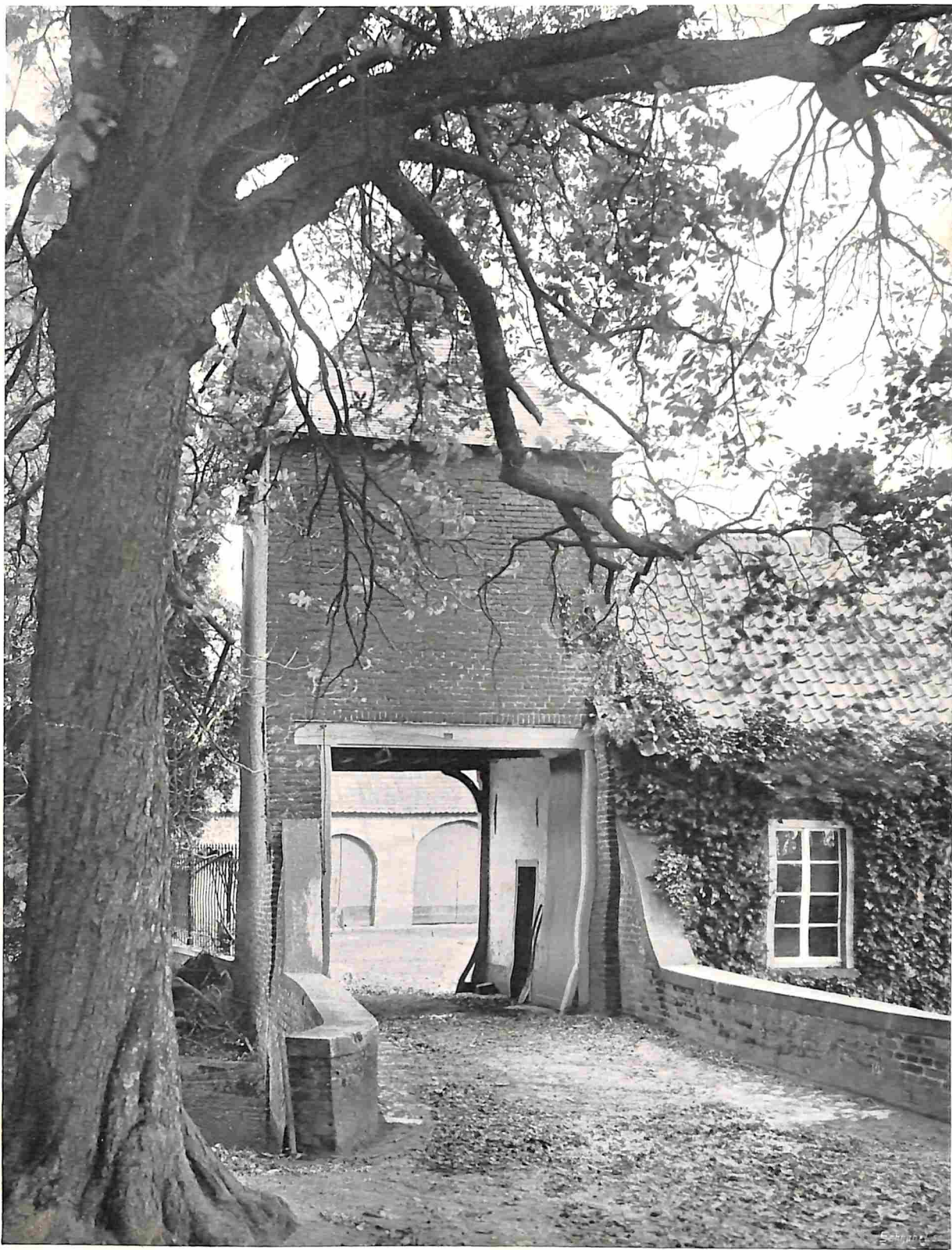

BUITEN

10^e JAARGANG N°. 46.

ZATERDAG 11 NOVEMBER 1916.

Foto Aug. F. W. Vogt.

HET KASTEEL DE BORCHTE TE BAARLO (L.),
INGANGSPOORT.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HET „JOHN GRIER HOME”. UIT HET ENGELSCH, DOOR JEAN WEBSTER (22)	BLZ. 542
HET KASTEEL DE BORCHT TE BAARLO, DOOR A. J. A. FLAMENT, (GEÏLLUSTREERD)	BLZ. 541, 544—545
DE GEPREPAREERDE ZAKDOEK, (SLOT), DOOR SAM TRIP. BLZ. 545	BLZ. 545
BIJ DE AFBEELDING VAN PARAMARIBO, (GEÏLL.) BLZ. 546—547	BLZ. 546—547
BLADEREN PREPAREEREN, DOOR M.	BLZ. 547
DE TREK VAN VLAAMSCH GAAIEN IN HET NAJAAR VAN 1916, DOOR V. R.	„ 548
DE HERVORMDE RENAISSANCE-KERKEN IN NEDER- LAND, (VERV.) DOOR JHR. J. H. SCHORER, (GEÏLL.) BLZ. 548—549	BLZ. 548—549
WILDE BLOEMEN IN DE KAMER, DOOR M.	BLZ. 549
CACTEËN, DOOR K. L., (GEÏLLUSTREERD).	BLZ. 550—551
HET AMERIKAANSCH DUEL, DOOR EWALD GERHARD SEELIGER (I)	BLZ. 551
DE DREEF TE HAARLEM. ILLUSTRATIE	552
INGEZONDEN	„ 552

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers **Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam**, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Afzonderlijke Nummers kosten 8 dagen na de verschijning 15 cts., daarna wordt de prijs 25 cts.

HET „JOHN GRIER HOME”

DOOR JEAN WEBSTER.

(22) (Geautoriseerde vertaling van „Dear Enemy”)

Vrijdag, 6.30

LIEFSTE Judy,
Gordon is hier! Een absoluut veranderd man, wat zijn houding tegen over mijn gesticht betreft. Hij heeft de oeroude waarheid ontdekt, dat de weg naar een moederhart via den lof over haar kinderen gaat en hij heeft niets dan prijzende woorden voor mijn 107 kuikens — zelfs over het geval Loretta Higgins wist hij iets aardigs te zeggen. Hij vond het prettig, dat zij niet scheel keek!!

Hij heeft vanmiddag met mij in het dorp boodschappen gedaan en was zeer geschikt bij het uitzoeken van haarlintjes voor een paar dozijn meisjes. Hij verzocht zelfs die voor Sadie Kate te mogen kiezen en zijn keus viel na lang aarzelen op een oranje satijnen lintje voor het eene staartje en een grasgroen voor het andere.

Mej. McGurk

Rood en
groene
papagaai

Terwijl wij vol aandacht onze lintjes bekeken, werd ik opeens een mede-inkoopster gewaar, schijnbaar bezig met het koopen van haakjes en oogen maar in werkelijkheid belangstellend naar onze nonsens luisterend.

Zij was getooid met een schilderachtigen hoed, een voile met nopjes, een veeren boa en een parasol nouveau art, zoodat ik nooit

had durven droomen, dat deze jonkvrouw een mijner ken-

nissen kon zijn, totdat ik haar blik met zeer kwaadaardigen gloed op mij voelde rusten. Zij boog stijfjes en zeer afgemeten en ik knikte terug. Wel, het was Mejuffrouw Maggie McGurk in gezelschapstoilet!

Op mijn teekening heeft zij een aardiger gezichtsuitdrukking dan werkelijk het geval is, dank zij een slippertje van mijn pen.

Die arme Mrs. McGurk kan werkelijk niet begrijpen, hoe je geestelijk voor een man kunt interesseeren. Zij verdenkt er mij van, dat ik elken vrijgezel, dien ik ontmoet, in mijn netten vangen wil. Eerst dacht zij, dat ik den dokter van haar wilde wegkapen maar nu zij mij ook met Gordon heeft gezien, beschouwt zij mij als een monster met bigamischen aanleg, dat beide mannen voor zich in aanspraak neemt.

Dag! Daar komen een paar bezoekers aan.

11.30 n.m.

Ik heb zoo juist een diner ter eere van Gordon gegeven met Betsy en Mevrouw Livermore en Mr. Witherspoon als gasten. Ik verzocht ook den dokter om mee tegenwoordig te zijn, maar hij bedankte kortaf voor die eer, daar hij volgens zijn eigen meening niet in een stemming verkeerde om met andere menschen in contact te komen. Onze Sandy stelt de waarheid boven beleefdheid.

Ongetwijfeld is Gordon de respectabelste man, die ooit op de aarde heeft rondgewandeld. Hij ziet er zoo deftig uit en is zoo aardig en hoffelijk in den omgang en daarbij zoo geestig. Zijn manieren zijn zoo onberispelijk — o, hij zal een pracht-echtgenoot zijn! Maar niettemin geloof ik toch, dat je met een man moet *leven* en hem niet alleen op teas en diners kunt tentoonstellen.

Hij was vanavond buitengewoon aardig en Betsy en Mevrouw Livermore werden beiden verliefd op hem en ik ook een klein beetje. Hij vermaakte ons met een speech, op zeer goede wijze en wel afgestoken op het welzijn van Java! Wij hebben langen tijd nagedacht over het feit, waar de beste slaappleats voor dezen aap kon zijn en nu heeft Gordon met zeer juiste logica het probleem opgelost. Hij bewees, dat, aangezien de aap hier was gebracht door Jimmie en aangezien Jimmie Percy's vriend is, hij bij niemand anders dan Percy moet slapen. Gordon is van nature een zeer goed spreker en zijn toehoorders werken op hem als champagne. Hij kan met evenveel ernst en overtuiging over een aap redeneeren als over den grootsten held, die voor het vaderland zijn goed en bloed over had.

Ik voelde tranen in mijn oogen opwellen toen hij Java's eenzaamheid beschreef terwijl deze aap 's nachts in zijn kelder op en neer liep, droefgeestig terugdenkend aan zijn broeders, die op datzelfde uur in tropische gewesten een rondedans uitvoerden.

Een man, die zoo spreekt, heeft een groote toekomst. Ik twijfel er ook niet aan of ik zal binnen twintig jaar op hem als President stemmen.

Wij hadden een verbazend gezelligen avond zoodat wij zelfs drie uur lang vergaten, dat er 107 vondelingetjes boven ons hoofd sluimerden. Hoewel ik heel veel van onze kinderen houd, ben ik toch blij als ik eens een tijdje aan iets anders kan denken.

Mijn gasten verlieten mij om tien uur en het is nu al middernacht (dit is de achtste dag en mijn klok staat stil — Jane vergeet wel eens, dat zij die elken Vrijdag moet opwinden). Toch weet ik, dat het laat is en daarvoor zorg voor moet dragen, dat mijn schoonheid niet door te nachtrust geschonden wordt, vooral nu er een welsprekend jong minnaar mij wacht, wensch ik je goedennacht.

Zaterdag.

Gordon bracht zijn morgen door met spelen met de kinderen en het bedenken van een paar praktische geschenken, welke hij mij later wil sturen. Hij meent, dat drie, welvoorzene aquariums de attractie van het Indianenkamp zullen verhoogen. Hij wil ons ook twee dozijn poppen voor de kleintjes sturen; onze edelmoedige vriend nam zelfs het denkbeeld van een paar gezadelde ezels en een rood geschilderd karretje in overweging. Is het niet heerlijk dat Gordon's vader ervoor gezorgd heeft, dat deze jonge man zulke ruime geldmiddelen heeft en dat de natuur hem zoo'n menschevriend karakter meegaf? Hij luncht op het oogenblik met Percy in het hotel en zint, naar ik vermoed, op nieuwe, philanthropische denkbeelden.

Misschien twijfel je eraan of ik van deze afwisseling in het eentonig gestichtsleven wel geprofitteerd heb! Je kunt zeggen, wat je wilt, mijn lieve Mevrouw Pendleton, en mij complimentjes maken over het goede bestuur van je gesticht maar toch kun je niet begrijpen hoe zwaar deze eentonigheid soms op mij drukt. Ik moet af en toe een afleiding hebben en daarom heeft Gordon met zijn jongensachtige geest en zijn heerlijk optimisme, in tegenstelling met den dokter, zoo'n weldadigen invloed op mij.

Zondagmorgen.

Ik moet je nog het eind van Gordon's bezoek berichten. Zijn plan was eigenlijk om hier tot vier uur te blijven, maar op een onzalig oogenblik verzocht ik hem hier tot half tien te blijven en gistermiddag hebben wij een groote wandeling gemaakt totdat wij de torens van dit gesticht niet meer konden zien en toen hebben wij bij een aardig hotelletje gestopt, waar wij ham met eieren en sla hebben gegeten.

Alles was even heerlijk en een goddelijke afwisseling te midden van het eentonig gestichtsleven, dat ik hier leid. Ik zou nog weken lang tevreden en gelukkig zijn gebleven als er niet iets heel vervelends was gebeurd. Wij hadden zoo'n prachtige zon-

nigen, zorgeloozen zomermiddag en ik vind het zoo doodjammer, dat die nu bedorven is. Wij kwamen zeer onromantisch, op een groentekar gezeten, net tegen negen uur bij het John Grier aan, dus had hij nog net den tijd om naar het station te rennen en daar zijn trein te pakken. Ik vroeg hem daarom ook niet, binnen te komen, maar wenschte hem heel vriendelijk een goede reis bij den ingang van ons hek.

Aan den zijkant voor het huis stond een auto. Ik herkende die wel en vermoedde, dat de dokter en Percy, zooals vaak voorkomt, den avond in het laboratorium gemeenschappelijk doorbrachten. Welnu, op het oogenblik, dat Gordon afscheid nam, kwam hij op de rampzalige gedachte om mij te verzoeken de leiding van het gesticht aan een ander over te doen en daarvoor in de plaats mijn eigen huishouding te bestieren.

Heb je ooit zoo iets gezien! Nu had hij dien heelen middag uren lang over deze kwestie kunnen redeneeren en inplaats daarvan kiest hij het oogenblik op de vloermat daarvoor uit!

Ik wist niet, wat ik zeggen moest. Ik trachtte de zaak vroolijk af te wimpelen en raadde hem aan voort te maken om den trein nog te pakken. Maar daar ging hij niet op in. Hij leunde tegen den deurpost aan en stond er op, er nu over te spreken. Ik wist, dat hij op die wijze den trein zou missen en dat alle ramen in het gesticht open stonden. Een man denkt er nooit aan, dat er in de buurt luistervinken kunnen zijn, daarop schijnt een vrouw alleen te letten.

En omdat ik nogal zenuwachtig was en hem nog op tijd weg wilde hebben, was ik zeker nogal kort aangebonden en tactloos. Hij begon zich boos te maken en toen viel, door het een of ander ongelukkig toeval, zijn oog op de auto. Hij herkende die eveneens en daar hij in een woest onredelijke bui was, maakte hij den dokter daarvan het slachtoffer. Hij noemde hem „dien kalfskop” en „dien droogstoppel” en hij zei nog veel meer akelige dingen.

Ik verzekerde hem net in vollen ernst, dat ik niets om den dokter gaf en dat ik hem net zoo gek en onmogelijk vond als hij, toen de dokter plotseling uit zijn auto stapte en op ons toekwam.

Ik wenschte op dat oogenblik dat de aarde me kon verzwelgen.

Sandy was erg boos, waarmee hij ook groot gelijk had, maar tevens was hij koel en gereserveerd. Gordon was woedend en voelde zich miskend door al het onrecht, dat hem in zijn verbeelding werd aangedaan. Ik was heelemaal in de war door die vreeselijke en noodelooze herrie, die daar zoo plotseling om niets was ontstaan.

Sandy vroeg heel beleefd excuus dat hij, zonder het te willen, een deel van ons gesprek had opgevangen en wendde zich toen tot Gordon, dien hij zeer beleefd uitnoodigde in zijn auto plaats te nemen om hem naar het station te rijden.

Ik verzocht Gordon, dit niet te doen, want ik wilde geen aanleiding tot den een of anderen twist tusschen die twee mannen zijn, maar zonder in het minst notitie van mij te nemen, stapten zij in en reden weg, terwijl zij mij onbewegelijk op de vloermat achterlieten.

Ik ging naar binnen en naar bed, waar ik uren lang wakker lag, wachtende — op ik weet zelf niet wat, misschien de een of andere explosie. Het is nu elf uur en nog is de dokter niet verschenen. Ik weet gerust niet hoe ik me houden moet als ik hem tegenkom. Ik geloof, dat ik dan in de kleerer al kruipen.

Heb je ooit zoo iets idioots en absurd onnoodigs gehoord als deze historie? Ik vermoed, dat ik nu met Gordon gekibbel heb en heusch, ik weet nog niet waarom, en mijn verhouding tot den dokter lijkt nu heelemaal op niets! Je kent de vreemde wijze, waarop ik over iemand soms kan spreken. Ik wou, dat het gisteren om dezen tijd was. Dan zou ik er wel voor zorgen, dat Gordon met den trein van vier uur vertrok! Sallie.

Zondagmiddag.

Waarde Dr. MacRae,

Dat was gistermiddag een allerafschuwelijkste, domme, idiote geschiedenis! Maar in den tijd, dat ik hier ben, hebt U mij genoeg moeten leeren kennen om te weten, dat ik de gekke dingen, die ik zeg, nooit meen. Mijn tong staat niet het minst in verband met mijn hersens. Die slaat er zoo vanzelf vandoor! Ik moet U erg ondankbaar voorkomen na alle hulp, die U mij hebt geschonken in dit ongewone werk en het geduld, dat U (soms tenminste) hebt getoond.

Ik erken eerlijk, dat ik de leiding van dit gesticht nooit op mij had kunnen nemen, indien Uwe geachte tegenwoordigheid niet steeds op den achtergrond was verzezen en ofschoon U wel eens — wat U ook bekend zal zijn — nogal ongeduldig en slecht gehumeurd en lastig bent geweest, heb ik U dit toch nooit verweten. Werkelijk, ik meen niets van alle slechtgemanierde dingen, die ik gisteren ten beste heb gegeven. Vergeef me alsjeblieft, dat ik zoo ruw uitviel. Ik zou het heel naar vinden om Uw vriendschap te verliezen en wij zijn toch vrienden, is het niet?

S. McB.

Lieve Judy,

Ik weet gerust niet, of de dokter en ik weer goede vrienden zijn, ja of neen. Ik zond hem een beleefd briefje om hem excuus te vragen, waarop hij totaal niets van zich liet hooren. Hij kwam ons eerst vanmiddag weer opzoeken en liet niet in het minst iets blijken, wat aan dien rampzaligen Zaterdag herinnerde. Hij sprak uitsluitend over een zalf, waarmee de exceem van een van onze babies verwijderd moet worden en daar Sadie Kate aanwezig was, handelde de conversatie daarna over katjes. De kat van den

dokter heeft pas gejongd en nu heeft Sadie Kate geen rust voordat zij die diertjes heeft gezien. Voordat ik wist, wat er gebeurde, had ik al afgesproken om met haar die ellendige katjes morgenmiddag om vier uur te komen bekijken, waarna de dokter met een koel-beleefde buiging afscheid nam. Dat schijnt nu de afloop van die geschiedenis.

Je Zondagbriefje kreeg ik ook al en ik ben dolblij, dat je dat huis hebt genomen. Het zal heerlijk zijn om je zoo lang tot buur te hebben en onze verbeteringen moeten wel met snel tempo voortwaarts gaan als we jou en den president zoo naast de deur hebben wonen. Maar het lijkt mij toe, dat je hier al voor 7 Augustus moet komen. Weet je wel zeker, dat je nog zoo lang goed tegen de stadslucht kunt, dat je tot dien datum wacht met naar buiten gaan? Ik heb nog nooit zoo'n opofferende echtgenoot gezien.

Mijn hartelijke groeten aan Mijnheer de President. S. McB.

22 Juli.

Lieve Judy,

Luister eens naar wat ik je nu vertellen moet!

Om vier uur ging ik met Sadie Kate naar het huis van den dokter om er de katjes te zien, maar daar Freddy Howland juist zo minuten geleden van een trap was gevallen, was de dokter in het huis van de Howlands bezig de ribbekast van dien jongen man na te zien. Hij had voor ons een briefje achtergelaten met het verzoek op hem te wachten.

Mrs. MacGurk stuurde ons naar de werkkamer en om ons daar niet alleen te laten, kwam zij zelf ook mee, onder voorwendsel, dat zij er het koper moest poetsen. Ik weet heusch niet, wat zij van ons dacht, misschien ging het door haar hoofd, dat ik weleens met den opgestopten pelikaan er van door kon gaan!

Ik amuseerde mij met een artikel over het Gele Gevaar, in de Century beschreven, terwijl Sadie Kate als een kleine, nieuwsgierige aap rondsuffelde om alles eens goed op te nemen.

Zij begon met den pelikaan en wenschte te weten waarom dat dier zulke glibberige, koude glasogen had. Toen kwam de ooievaar aan de beurt. At die altijd kikkers en deed zijn eene poot hem pijn? Zij ratelde haar vragen af met de stadige volharding van een wekker, die slechts om de acht dagen opgewonden behoeft te worden.

Ik begroef mijzelf in mijn artikel en liet het aan Juffrouw McGurk over, zich met Sadie Kate bezig te houden. Tenslotte kwam die kleine lastpost, nadat zij al de halve kamer had afgewerkt, bij het portret van een klein meisje in een leeren lijst, dat in een hoekje van den lessenaar van den dokter prijkte. Het was een kind van sprookjesachtige schoonheid, dat opvallend veel op onze kleine Allegra leek, het had zelfs het portret van Allegra kunnen zijn als die vijf jaar ouder zou wezen. Ik had dit portret al bij den dokter opgemerkt, toen we dien bewusten avond bij hem aten en had hem ook bijna gevraagd, welke kleine patiente dit was. Gelukkig dat ik dat toen niet deed!

„Wie is dat?”, vroeg Sadie Kate, er naar wijzend.

„Dat is het dochttertje van den dokter”.

„Waar is ze?”

„Ik denk, dat ze nu ver weg is. . . . Bij haar grootmoeder”.

„Hoe kreeg hij dat meisje?”

„Wel. . . . Natuurlijk van zijn vrouw!”

Ik liet het boek plotseling vallen.

„Van zijn vrouw???” riep ik uit.

Het volgend oogenblik was ik woedend op mezelf, dat ik me niet beter had beheerscht, maar ik was geheel van streek. Juffrouw McGurk werd plotseling zeer minzaam en welbespraakt.

„Heeft hij U nog nooit over zijn vrouw gesproken? Wel, die werd zes jaar geleden krankzinnig. Op het laatst was het niet meer veilig, haar nog langer in huis te houden en hij moest haar weg brengen. Dat is bijna zijn dood geweest. Ik heb nog nooit zoo'n mooie dame gezien! Ik geloof, dat hij toen dat heele jaar niet meer gelachen heeft. Wat gek, dat hij er U nooit over gesproken heeft, en de juffrouw is nog wel zoo bevriend met den dokter!”

„Natuurlijk is dit een onderwerp, waarover de dokter liever niet spreekt”, antwoordde ik droogjes en vroeg haar, welk poetsmiddel zij voor het koper gebruikte.

Sadie Kate en ik gingen naar de garage en zochten de katjes zelf op en gelukkig waren wij weg, voordat de dokter terug was.

Maar kun jij me misschien vertellen, wat dat beteekent? Weet Jervis, dat hij getrouwd is? Het is de vreemdste historie, die ik ooit heb gehoord. Ik ben het met die McGurk volkomen eens, dat hij weleens zoo terloops had mogen zeggen, dat zijn vrouw in een krankzinnigengesticht was. Maar natuurlijk is het iets vreeselijks en zal hij er niet over kunnen spreken. Nu begrijp ik eindelijk waarom hij zulke grondige studies van erfelijke belasting maakt. Hij is natuurlijk bang voor zijn kindje! Als ik nu terugdenk aan al die grapjes, die ik daarover heb gemaakt, doet het mij pijn, dat ik hem zoo dikwijls gewond moet hebben zonder het te weten en ik ben woedend op mezelf maar ook woedend op hem.

Ik heb het gevoel alsof ik dien man nooit weer zou willen zien. Heb je ooit zoo'n samenloop van vreemde omstandigheden meegemaakt! Sallie.

P.S. Tom McCoomb heeft Mamie Prout in de tobbe kalk geduwd, die de metselaars nodig hebben bij den aanbouw van het nieuwe gedeelte van de tuinierswoning. Zij is heel en al bepleisterd. Ik heb al om den dokter telefoneerd.

(Wordt vervolgd).

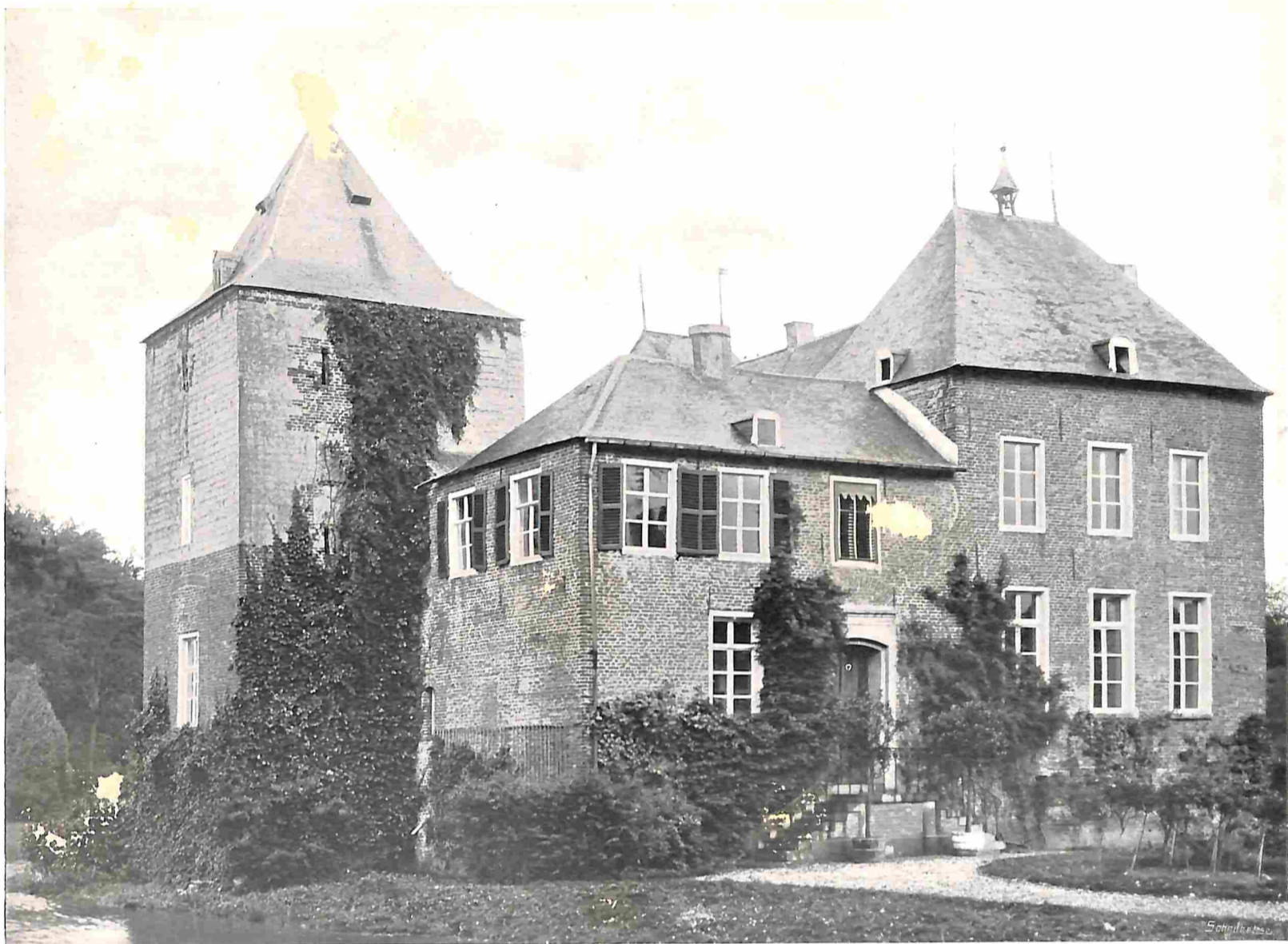

Foto Aug. F. W. Vogt.

HET KASTEEL DE BORCHT TE BAARLO, VOORZIJDE.

HET KASTEEL DE BORCHT TE BAARLO.

TEN onrechte wordt dit kasteel Holt genoemd, want dit Holt, een ander kasteel der familie van Erp—Baerlo—Holt, die ook Baarlo bezat, ligt in Gelderland, naar ik meen. Het kasteel van Baarlo is een der vier oude kasteelen van het land. Het was een oud Geldersch leen met heerlijke rechten over 't dorp Baarlo, met schepenbank enz.

Het is gelegen tegen den heuvel, waarop de kerk is gebouwd aan den kant van de Maas, niet ver van het dorp. Het vormt een langwerpige vierkant van 22 op 20 meters. Een hooge vierkante toren van 7 meters springt vier en een halve meter naar voren en is aan 't gebouw verbonden door twee kleine zijmuren.

Een zeer diepe verdedigingsgracht omringt het gebouw aan alle kanten. De ophaalbrug is een zeventig jaren geleden afgebroken en rustte op palen, terwijl het gedeelte, waar men overging, van eikenhout was. De gracht liep naar een buitentoren, door een massieve poort verdedigd en gelegen in een terrein, ook van grachten omringd, de binnenhof, waar de voorburch zich bevindt, een uitgestrekt gebouw, voor de eischen van landbouw en veeteelt ingericht en met drie gevels voorzien. Dit gebouw was als bruggenhoofd geplaatst. Voor dit torengedouw was een steenen brug die het geheel, dat dus uit twee elkaar omringde eilanden bestond, met het vasteland verbond. Deze brug geeft toegang tot een breeden hoogen weg, met vier rijen heesters geplant, eigendom des kasteels. Concentrisch met deze gebouwen ten N. en ten W. omringt een andere gracht een aanzienlijk terrein van 3 hectaren, en vormt een soort schans.

Het geheel is van baksteen opgetrokken, behalve de toren, die met gehouwen steen is bekleed op het onderste buitenwerk na. Volgens de overlevering is het kasteel op de grondslagen van een Romeinsch gebouw opgetrokken en inderdaad is bij de kerk, die dicht bij het kasteel ligt, in 1830 een vaas met Romeinsche munten gevonden.

Men kan veronderstellen dat het kasteel dagteekent van den tijd van Willem van Gulick—Gelder (1371—1402), die het leen aan zich trok na dood van Willem van Baerlo (1388).

In dien tijd, na 1360 namelijk, werden vele steden en kasteelen in 't hertogdom Gelre degelijk versterkt.

De ligging van strategisch belang, immers, het kasteel diende als een soort schans, zou men 't nu noemen, van den weg van Duitschland naar den overtocht van de Maas bij Steyl, dat een toegangspunt was van 't Gu'ikerland.

In 1473 moest het zich overgeven aan Karel den Stoute in zijn strijd om Gelderland met Adolf van Gelder. Door de Engelsche troepen van Karel V in zijn strijd tegen datzelfde Gelderland, dat een twistappel was tusschen de huizen van Gelre en van Bourgondië, en daarna dat van Oostenrijk, werd, in 1511 na de inname van het sterke Grubbenvorst, ook Baarlo, na een heldhaftige verdediging, genomen „waarover de Brabanders vreugden vuyren en bazuynen ontstaken” zegt Slichtenhorst in zijn Geldersche geschiedenis (XII, 329 kol. 2).

Uit den tachtigjarigen oorlog is van Baarlo niets bekend, 't zal misschien den terugslag van de inname van Kessel 1636 en der belegering van Venlo in 1580 door de Spanjaarden en in 1632 door Frederik Hendrik voor de Staten hebben gevoeld.

Het geheel behalve de toren is geheel verbouwd door den bezitter, graaf de Bierens, in 't begin der 18e eeuw. Door de legers van Lodewijk XIV had het kasteel zeer geleden. De familie van Laer, van welke de Bierens het kocht, was finantieel ten onder gegaan en de van Eyll's die 't vóór deze familie bezaten, hadden, zeker niet uit weelde, uitstel op uitstel moeten vragen tot betaling hunner leenrechten.

Volgens een schets van 1604, als die te vertrouwen is ten minste, was op den westergevel een hooge ronde toren 1) ongeveer 9 meters, in doorsnede, van baksteen met 4 verdiepingen door lijstwerk van gehouwen steen gescheiden. Een in een spits eindigend renaissance-dak bedekte het gebouw, waarop trotsch de banier, door een metalen stang gedragen, zich vertoonde. Twee constructies verbonden den toren aan 't eigenlijk kasteel, waarvan die ten Z. nog gedeeltelijk bestaat, en de andere ten N. (het Nederhuys), laag van verdieping, geheel is omgebouwd. In zijn laatste wilsbeschikking van Mei 1724 herinnert de Bierens er aan, dat hij 1000 gulden van de inkomsten van zijn Vechelschen molen, 3600 op de renten van Asten, de opbrengst van het hout van 't bosch van Someren, f 4000 van 't inkomen zijner vrouw en de opbrengst der renten van Grefraet gebruikt had om het kasteel te herbouwen („opbouwen”) en de omgeving te verbeteren.

Toen ik het kasteel in 1901 en later bezocht, waren er niet veel kunstschaten meer. Van de schilderijen nog een portret van Willem van Erp, gouverneur van Commines, en van zijn dochter, door den Brusselschen schilder Kerkjans. Die van de

1) Op de reproductie in *Publications du Limbourg* dl. 33 vierkant voorgesteld!

Bierens door van Dijk waren verdwenen, even als 't portret van Don Juan Verdugo, beroemd officier van Parma. Vijf portretten der familie de Bierens, door anderen geschilderd, zijn te Baarlo ook nog bewaard. Een obit van geschilderd hout met de acht kwartieren van de familie Clant-Schrieck, met de gehelmde wapens in haut relief, trok bij de intrede van 't portaal de aandacht.

Wat de heeren betreft, deze waren vazallen van den graaf van Kessel en vóór den verkoop van Kessel in 1279 (althans van een deel van dat graafschap) van de graven, later hertogen, van Gelderland. De oudste was Goyart van Kessel in 1326, daarna Willem van Baerlo in 1359—1369. Na hem kwam Baarlo aan de Geldersche kroon terug en 1388 werd het verkocht aan Jacob van Montfort. In 1407 kan heer zijn geweest Hendrik Dikbier, uit het machtig geslacht van Mierlaer. Doch dit is niet zeker; Egbert van Montfort, zoon van Jacob, verhiel het in ieder geval 1410 en 1424, Siebert zijn zoon 1456, 1473, 1493, Egbert zoon van Siebert in 1499. Hij verkocht kasteel en heerlijkheid 1501 aan Dirck die Claer of Diclaer, die tusschenpersoon schijnt geweest te zijn van Jan van Eyll, heer van Geysteren, waartegen juffrouw Reynsse van Merwijck protesteerde en haar tweede man Gaert van Kessel nam bezit van Baarlo in 1515. Na een akkoord kwam Willem II van Eyll, de zoon van Jan van Eyll, in 't bezit, n.l. in 1526, die het dit jaar althans verhiel, Siebert II zijn broer in 1530, 1538 en 1544. Deze stierf 1553, zijn zoon Jan II (1571 overleden) verhiel het kasteel enz. 1553, diens zoon Siebert II uitstel der leenrechten in 1583. Hij overleed 1612. Zijn weduwe Ermengardis van Bijlandt verhiel Baarlo in 1613 in concurrentie met haar schoonzoon Hendrik van Laer van Hoenlo. Na dezen komen zijn zoon Jan 1637—1653, Frederik Bertram 1667, 1668, 1670, 1675. Zijn echtgenoot bezat het na zijn dood (1678) en bracht Baarlo eerst in huwelijk mede aan haar tweeden man Hans Hattard van de Velde en daarna aan Gaerd van Laer van Hoenlo haren schoonbroeder.

Intusschen moest Frederik Bertram de heerlijkheid weer inkoop van de Spaansche regeering, altijd in geldverlegenheid en die in 1672—74 onder meer óók heerlijkheden van Spaansch Gelderland verkocht, zonder altijd te onderzoeken of zij recht had bijv. om Baarlo te verkoopen.

Hier zij even opgemerkt, dat in 1581 het Roermondsche overkwartier of het ze kwartier van Gelderland van het overige werd afgescheiden en als Spaansch Gelderland tot een afzonderlijk hertogdom werd opgericht, en dat bij de tractaten van 1711—1715, die een eind maakten aan den Spaanschen successieoorlog, toen dat overkwartier tusschen Oostenrijk, de Staten-Generaal en Pruisen werd verdeeld, o.a. het ambt Kessel met Baarlo aan Pruisen kwam.

Wegens zijn geringe middelen moest Frederik Bertram van Laer met zijn schoonbroer Jan van Holoniën samen de heerlijkheid Baarlo inkoop en zoo waren er een tijd lang twee heeren n.l. de van Laer's voor de indiviese helft en voor de andere indiviese helft achterenvolgens de families van Holoniën de Pollaert, van Rhoe van Obsinnich, d'Olne. In 1748 kocht de koning van Pruisen, Frederik II, de geheele heerlijkheid en beleende er mede Philips graaf en baron de Bierens, die in 1726 de helft door de van Laer's bezeten, had verheven voor 't leenhof van Gelder, te Gelder (Rijn-Pruisen).

Na Philips de Bierens, die kinderloos overleed, kwam zijn broeder baron Willem Raimund, deken van het kapittel van Aken, die in 1762 de heerlijkheid verhiel en ze naliet aan zijn bloedverwant Henri Guillaume baron van Erp—Holt. Deze was de laatste heer der heerlijkheid Baarlo, daar de Fransche regeering na 1795 de heerlijkheid ophief. Het kasteel en de goederen bleven aan die familie.

Ik heb nog een dochter van dien laatsten heer gekend; zij was toen ruim negentig jaren en nog in 't volle bezit van haar verstandelijke vermogens en zeer spraakzaam en vol attentie.

* * *

Wij hebben die lange lijst van heeren meegedeeld, vooral om te laten zien hoe raar met de menschen werd omgesprongen, die zoo'n heerlijkheid bewoonden en maar eenvoudig mee verkocht werden met hun verschuldigde heerendiensten en belastingen. En die heeren hadden recht tot aanstelling van een boerenschepbank, die oordeelde over leven en dood, n.l. in 't crimineele zonder appèl.

A. J. A. FLAMENT.

Overneming verboden.

DE GEPREPAREERDE ZAKDOEK.

EEN SPIONNAGE-GESCHIEDENIS.

(Slot) III.

TOEN Herman Verlegh 't avond na de conferentie met de beide andere heeren alleen op zijn kamer zat, maakte hij 't kleinste pakje open dat „meneer Jules” hem had gegeven, en waarin hij alles zou vinden wat hij noodig had, benevens 500 Mark in Duitsch papieren geld. In dat pakje vond hij zes zakdoeken van fijn wit linnen, gemerkt in een der hoeken met H.V. — zijn initialen.

Hij vond verder een „gebruiks-aanwijzing” voor die zakdoeken, benevens een correspondentie-code en instructie, welke hij van buiten moest leeren, daar ieder geschrift, van welken aard ook, hem aan de grens onverbiddelijk zou worden afgenomen.

Nu was het voor iemand van gezonde hersens al zeer gemakkelijk zich die instructie in 't hoofd te prenten. Verlegh moest erkennen, dat 't systeem van spionnage even vernuftig als eenvoudig was. Het kwam op 't volgende neer:

De heer Verlegh, die zijn verblijf te Frankfurt zou kiezen, werd bij 't centraal bureau aangemerkt als Karl Lehmann. Onder teekende hij zijn brieven alleen met Karl, dan betekende dit, dat te Frankfurt troepen werden gedirigeerd in de richting Keulen; teekende hij met Lehmann, dan had er troepenvervoer plaats in de richting Leipzig. De volledige handteekening Karl Lehmann beduidde het verplaatsen van troepen van Oost naar West en omgekeerd. K. Lehmann, dus met den voornaam afgekort, wees op een grootere verplaatsing in de richting Leipzig en een geringere in de richting Keulen. En zoo werden verschillende combinaties bedacht om de troepenbeweging langs 't station Frankfurt aan te duiden. Andere geheime teekens bestonden in het aanwenden van één of twee postzegels ter frankering, het gebruiken van vierkante, langwerpige, kleine enveloppen. Ook de kleur van papier en enveloppen, benevens het formaat van 't schrijfpapier speelden een rol in die geheime correspondentie. Maar 't voornaamste element in 't systeem was de zakdoek, waarvoor de volgende gebruiks-aanwijzing diende:

Stop den zakdoek eenige minuten in een glas schoon water, zoodat hij daarmede geheel doortrokken wordt. Haal hem daarna voorzichtig uit het glas, wring hem uit op een schotel en vang het melk-achtig witte vocht op in een flacon, dat ge op uw waschtafel bewaart als tandwater. Met dezen onzichtbaren inkt worden alle correspondenties geschreven in de richting der grootste afmeting van 't papier. Als dit gedroogd is, op natuurlijke wijze zonder verwarming of afvloeiing, wordt er met gewonen inkt dwars overheen geschreven. De ontwikkeling heeft later plaats aan 't centraal-bureau, waarbij de gewone inkt verdwijnt en de geheime voor den dag treedt. Het spreekt vanzelf, dat het met gewonen inkt geschrevene zeer neutrale zaken moet behandelen, bijv.:

Mevrouw. Ik kom morgen te Keulen en hoop U dan te bezoeken.

Of: Mevrouw, heeft u mijn parapluie misschien gevonden? Ik meen die bij u te hebben laten staan.

En zoo kunnen deze correspondenties op eindeloze wijze gevarieerd worden, maar steeds zoo kort mogelijk.

In ieder geval moet voor de correspondentie met den onzicht-

Foto Aug. F. W. Vogt.

HET KASTEEL DE BORCHT TE BAARLO, ACHTERZIJD

Foto Auguste Curiel.

PARAMARIBO, VAN D

VAN LINKS NAAR RECHTS: EEN DRIETAL PARTICULIERE WONINGEN; GOUVERNEMENTSPLEIN, OP DEN ACHTERGROND HET ZEELANDIA. OP DEN HOEK, DE VLAG ER BOVEN, EENIGE OUDE FORTGEBOUWEN MET ZWARE MUREN, WELKE

baren inkt van den code gebruik gemaakt worden. De laatste clause der instructie was wel in staat den meest geraffineerden spion in een schaterlach te doen uitbarsten, en Herman Verlegh, die nog maar een beginneling was, kon zich evenmin inhouden bij zooveel verfijnd cynisme.

Deze laatste clause luidde:

„Wordt als een *verlooze* beschouwd, hij die het geheim dezer correspondentie verraadt”.

Hij lachte om dezen galgenhumor, waaraan enkel nog ontbrak de banvloek-formule of de vogelvrij-verklaring welke over hem zou worden uitgesproken door deze „chevaliers sans peur et sans reproche”.

Daar lagen ze voor hem, de documenten en bescheiden, welke hem promoveerden tot spion in dienst van de Engelsche en Fransche ambassade.

Wat zou hij doen?

Zijn geestdrift voor het zoo vurig begeerde journalistiek buitenkansje was dien avond aanmerkelijk bekoeld. De rol van spion, al was het ook die van een operette-spion, welke hem zoo had toegelachen om het sensationele en prikkelende, had hem na het laatste onderhoud met „meneer Jules”, waarbij ook een derde, de kroegbaas-wagenmaker, tegenwoordig was, vervuld met een gevoel van walging voor al die machinaties, waaraan hij zou moeten meewerken.

Hij moest zijn gedachten nog eens ordenen, want zij kruisten zòd verward in zijn brein door elkaar, dat hij zich nog geen denkbeeld kon vormen van de consequenties, welke zijn medewerking zou kunnen hebben, voor hemzelf en voor anderen, menschen, die hem totaal onverschillig, zelfs antipathiek waren, maar toch menschen wie, evenals den God-mensch, niets van al het menschelijke vreemd kon zijn.

En eindelijk kwam er klaarheid in dien chaos van denkbeelden.

Hij zou eerst naar Leipzig gaan, eerst zijn eigen zaken afdoen.

Daarna zou hij naar Frankfort vertrekken, waar zijn tijdelijke standplaats zou zijn.

Hij zou er, volgens zijn instructie, in geheim schrift met onzichtbaren inkt rapporten opstellen omtrent troepenverplaatsingen,

Dat was in 't voordeel der geallieerden. Hij zou fictieve opgaven kunnen doen, bezijden of geheel tegenovergesteld aan de waarheid. Daarmee zou hij in de kaart spelen van de centrale mogendheden.

Hij wilde 't eene noch het andere.

Hij zou zich te Frankfort in verbinding kunnen stellen met de plaatselijke militaire autoriteiten en het spionage-complot ontmaskeren.

Maar de hoofdpersonen zou hij daarmee niet treffen; die zaten veilig in het neutrale Nederland, waar geen macht ter wereld hen zou kunnen treffen, zoolang zij door hun bedrijf niet de veiligheid van den Nederlandschen staat in gevaar brachten.

Hij zou een einde kunnen maken aan het walgelijk bedrijf, dat spionage heet, misschien... want het zou zich toch weer verplaatsen en elders onder een anderen vorm worden voortgezet.

Hoe meer hij er over nadacht, hoe meer hij tot de overtuiging kwam, dat er maar twee menschen waren, die hij aan de militaire rechters zou kunnen overleveren: voor den een was het onherroepelijk *de kogel*; voor den ander minstens tien jaar dwang-arbeid.

Hij wist niet wat hij doen moest. Toch maakte hij aanstalten om te vertrekken. Hij nam een der geprepareerde zakdoeken, stopte die in zijn handkoffer, sloot de rest, ook het Deutsche geld, in zijn schrijfbureau, en ging weer de straat op.

't Was reeds tien uur, een mooie avond van dien laten nazomer, zooals we die in de laatste jaren kennen. Onwillekeurig liep hij in de richting van de straat, waar Frans Wijers, de wagenmaker, woonde. 't Was een stille straat, waar op dit uur nog maar weinig

menschen passeerden. In de verte zag hij 't verlichte raam van het bierhuis, waarvan het lancastergordijn neergelaten was. En op dat gordijn teekende zich af het silhouet van twee manshoofden, scherp en duidelijk, zoodat hij ze onmiddellijk herkende. Hij naderde, zijn stap verzachtend. Hij was toch spion. Hij luisterde, staande terzijde van 't raam. Zij spraken Fransch, niet te luid, maar toch luid genoeg dat hij woord voor woord kon verstaan.

Herman Verlegh debuteerde als spion, al was het ook contra-spionage. Daarna wist hij wat hem te doen stond.

IV

't Was voor „meneer Jules” altijd de grootste moeilijkheid geweest om de brieven zijner correspondenten uit de grensplaatsen Bonn, Mannheim, Keulen, Aken over de Nederlandsche grens te krijgen, maar na de ontmoeting met zijn ouden Antwerpschen kroegvriend Frans Wijers ging 't als van een leien dakje.

Frans had een dochter, die reeds voor eenige jaren in Antwerpen getrouwd was met een Duitschen brouwersknecht, die tegelijk met zijn schoonouders en zijn vrouw tijdens het bombardement de wijk genomen had naar Holland.

Hij zoowel als zijn vader hadden wat opgespaard geld, en daarmede besloten zij voor gezamenlijke rekening een handel te beginnen met de Duitsche grensplaatsen, aanvankelijk kleine uitvoerbare artikelen, later grootere partijen, waar ook al eens wat contrabande onder door liep. Vooral chemicaliën en pharmaceutische artikelen, die tijdens den oorlog enorm in prijs gestegen waren, konden zelfs bij kleinere partijtjes een groote winst afwerpen: sacharine, atrofine, aspirine en dergelijke, gecompriëerd in tabletten, namen niet veel ruimte in beslag, maar toch... die ruimte moest gevonden worden en zoodanig gemasqueerd, dat ze aan het alziend oog der douane ontsnapte.

Dat raadsel had Frans Wijers opgelost.

Hij had de beide boomen van een kar aan de achterzijde zòd uitgehold en van een ijzers sluitstuk voorzien, dat alleen een toeval deze geheime bergplaatsen had kunnen doen ontdekken.

„Prachtig ook voor brieven”, had Frans op dien bewusten morgen aan „meneer Jules” gezegd, en deze had met graagte diens medewerking aanvaard en die van zijn schoonzoon, die dagelijks van Herzogenrath naar Kerkrade vice versa de grens passeerde.

Tweemaal per week moest de schoonzoon nu naar Aken, waar hij de correspondenties aan een bepaald adres in ontvangst moest nemen en op de bovenvermelde wijze over de Nederlandsche grens brengen. Voor iedere zending werd den Duitscher een Judasloon uitgekeerd van vijf-en-twintig gulden. Dat hij daarmede verraad pleegde aan zijn eigen vaderland, was een van die sentimenteetele overwegingen, waarmee hij, noch zijn schoonvader, noch zijn vrouw, noch „meneer Jules” zich erg warm maakten.

Wel echter Herman Verlegh, die den avond vòòr zijn vertrek, toen hij de beide mannen voor het raam der tapperij had beluisterd, de geheele combinatie had begrepen en toen onmiddellijk al het walgelijke en weezin-wekkende had doorzien van een daad, waaraan hij onbewust zou meegewerkt hebben. Hij meende dan ook zijn debuut als amateur-spion niet beter te kunnen doen dan met het schrijven van den volgenden brief, den eenigen waarvoor hij van den geprepareerden zakdoek gebruik maakte:

Mijnheer Jules,

Wanneer U dezen brief ontvangen en ontwikkeld hebt, zal de schoonzoon van uw vriend Frans Wijers vermoedelijk nog op Nederlandschen bodem zijn. Raad hem in zijn eigen belang op daar te blijven, want zoodra ik merk dat hij zijn vies verradersbedrijf ten nadeele van zijn vaderland voortzet, zal ik hem onmiddellijk doen arresteren. Wat hem dan wacht, zal ik u wel niet behoeven te zeggen. U ziet, dat ik weinig geschikt ben voor de

RIVIERZIJDE GEZIEN.

DUVERNEMENTSHUIS; DE MARINETRAP; HET PARK (SOCIËTEIT). VERDER NAAR RECHTS GEBOUWEN, BEHOORENDE TOT HET FORT THANS VOOR GEVANGENIS DIENEN. IN 'T VERSCHIED RECHTS ENKELE WONINGEN VAN DE VOORSTAD COMBÉ.

rol, welke U mij hadt willen toebedeelen: ik verraad niemand, ik waarschuw alleen. Ik wil iemand in zijn eigen belang en dat van zijn vermoedelijk onwetende vrouw, beletten de meest eerlooze daad te verrichten, die ik ken; want ik beschouw iemand, die zijn vaderland verraadt voor wat ellendig geld, als een schurk. En hij, die hem daartoe aanzet, staat in mijn achting niet veel hoger. Ik verwacht van Uw loyauteit, rechtschapenheid en vooral van uw besef van moraliteit, dat U dezen brief aan den betrokken persoon zult laten lezen, althans hem den inhoud mededeelen. Zoo u dat niet doet, hebt U niet het recht later de Duitsche militaire autoriteiten te beschuldigen van een *moord*, dien U op uw geweten hebt.

Met verschuldigde gevoelens
Karl Lehmann.

Herman Verlegh had er zich ^{* * *}volstrekt geen illusie van gemaakt, dat hij met dezen brief een einde zou stellen aan het eerlooze bedrijf dat spionage heet. De eenige voldoening welke hij van zijn contra-spionage had, was hem ruim voldoende. Op den dag dat hij van zijn Duitsche reis thuis kwam, vond hij op zijn kamer een bouquet, waaraan een naamkaartje hing:

Frau Gutman, geb. Wijers.
en daaronder geschreven:
„Uit hoogachting en dankbaarheid”

SAM TRIP.

Bij de afbeelding van Paramaribo.

HEEL dikwijls verneemt men de klacht, dat ons kostelijk koloniaal rijk zich al te weinig in de belangstelling van de Nederlanders verheugt, die vaak beter bekend zijn met elk ander land en volk dan met Tropisch Nederland en zijne bevolking. Wat voor Neerland's kostbaarste koloniale parel, Oost-Indië geldt, geldt nog in veel sterke mate voor onze West-Indische bezittingen. De zeer groote meerderheid onzer landgenooten weet van Suriname, van de Nederlandsche Antillen, zoo goed als *niets*. En, 't is een afgezaagd woord, maar daarom niet minder waar, dat zeer groote onbekendheid zeer groote onbemindeerdheid met zich brengt. Overbodig zeker, op te merken, dat die onbekendheid noch in het belang der koloniën is, noch in 't belang van het Moederland, dat zijn overzeesche bezittingen niet beter zal kunnen behouden dan als daarginds de overtuiging heerscht dat het belang van de bevolking eischt, onder Nederlandsche heerschappij te blijven.

De geïllustreerde pers heeft hierbij een gewichtige taak te vervullen. Niet weinig is tot ons het verwijt gericht, dat wij dit klaarblijkelijk niet inzien, omdat wij veel te veel de aandacht vestigen op het schoone van het Moederland alleen en de koloniën al te veel vergeten. Dit verwijt hebben wij niet verdiend. *Wil* men ons in deze iets verwijten, dan zij het, dat wij ook van onze koloniën slechts die afbeeldingen plaatsen, welke niet alleen *fotografisch* door den beugel kunnen, maar ook belangwekkend zijn door wat ze te zien geven en waarvan niet alleen het onderschrift iets zegt. En tot onzen spijt voldoet nu eenmaal wat wij uit de koloniën ontvangen slechts heel weinig aan die voorwaarden. Laat men toch ophouden ons plaatjes toe te zenden, waarop héél veel te zien is, maar *niets goed*, waarop men bergen aanschouwt, die er uitzien als elke andere berg, terwijl misschien op die berg een hoogst merkwaardig huisje staat, waarvan een foto tot een ieder zou spreken, terwijl misschien in die donkere massa, welke een bosch schijnt te zijn, hoogst merkwaardige slingerplanten groeien, aan den voet der stammen zeldzame reptielen schuifelen.

Deze ontboezeming moest ons van het hart, nu wij eindelijk, na lange jaren, een goed geslaagde foto reproduceeren van een

gezicht op de hoofdstad van een onzer koloniën, een stad van 34.000 inwoners, doch voor verreweg de meeste Nederlanders een gansch onbekende stad.

Dat moest anders zijn. En gaarne werken wij er toe mee, dat dit anders wordt! Men vergete echter niet, dat niets zeggende plaatjes, in hoe grooten getale ook opgenomen, daarin geen verandering brengen. Dat doen slechts die afbeeldingen, welke zèlf spreken, waarbij het onderschrift aanvulling, geen hoofdzaak is.

Komaan, gij, die dit leest in Oost en West, verrijkt ons met uwe foto's met begeleidenden tekst! Gij zult er een goed vaderlandsch werk mee doen. Curaçao, Aruba en Bonaire zelfs zullen wij niet vergeten, mits de foto's aan de eischen, die wij stellen, voldoen.

Moge uit den jaargang 1917 blijken, dat deze oproep niet te vergeefs is gedaan!

BLADEREN PREPAREEREN.

IN de bosschen ligt weer het bruine tapijt van de dorre beukenbladeren en de Amerikaansche eiken staan te gloeien in een warm rood, de kleur van de ondergaande zon. Dit is de tijd, dat men er uittrekt per fiets om ergens buiten, daar waar geen politietoezicht nauwlettend ieder grassprietje, ieder blaadje bewaakt, een „bouquet” herfstbladeren te plukken, om straks, als de boomen kaal staan en de wind tot zelfs het laatste blad van hun naakte takken heeft geblazen, de herinnering te hebben aan de warme herfsttinten, die slechts zoo kort van duur waren.

Wie meent, dat de herfstbladeren in het winterbouquet zich beter zullen houden dan hun collega's in de vrije natuur, die er wilden rondedans uitvoeren op het wijsje, dat de wind hun voorfluit, komt gewoonlijk teleurgesteld uit. Een ding doen de herfstbladeren in de kamer niet: afvallen, maar daarmee is ook alles gezegd. Het duurt niet lang echter of zij drogen ineen tot verschrompelde, gedraaide vodjes en van de prachtige herfsttinten, van den eleganten vorm, die speciaal den bladeren der Amerikaansche eiken eigen is, blijft dan al heel weinig over. Nu zijn er wel is waar middeltjes, waardoor men een eenigszins beter resultaat kan bereiken. Neemt men de moeite dadelijk na thuiskomst ieder blad der meegebrachte takken met een heet strijkijzer op te strijken, dan bereikt men althans dat de bladeren hun vorm behouden, doch de kleur — en daarom is het tenslotte toch te doen — gaat ook dan op den duur verloren en de bladeren nemen den doffen dorren bruinen tint aan, die weinig overeenkomst vertoont met de kleurschakeeringen der herfstbladeren.

Behandelt men de takken zooals dat geschiedt met de planten in een herbarium, dan wordt de uitslag alweer wat beter en kan men van sommige bladeren ook de kleur vrij aardig bewaren.

Toch lukt ook dit niet altijd en bovendien valt het niet mee een heelen tak met bladeren tusschen filtreer-papier te persen en te drogen zonder er de losheid van verloren te doen gaan, die een gevolg is van den grilligen en toch weer aan vaste regels gebonden stand der bladeren. De verklaring van de poovere resultaten, die men gewoonlijk met het prepareeren van herfstbladeren bereikt, is zeer eenvoudig. Deze bladeren ontleenen hun kleur aan organische stoffen, chlorophyl, carotine, anthokyaan-verbindingen enz. en deze kleuren zijn zeer onstandvastig, populair zou men kunnen zeggen: zij zijn niet waschecht. Vooral het licht werkt er op den langen duur ontledend op en 't gevolg is, dat zij „verschieten”, evengoed als de kleur van een goedkoop colbertje. Maar, zal men zeggen, in de bloemenwinkels kan men toch geprepareerde bladeren koopen, die schitterend van kleur zijn en... blijven. Die weten er dus wel een foefje op. Of onze

bloemisten die bladeren alle zelf prepareren betwijfelen wij toch, want zoo eenvoudig is het niet. Eerst worden zij in een vloeistof gedompeld welke samenstelling men niet zoo gemakkelijk te weten komt, doch die aceton bevat als wateronttrekkend middel, cacaoöter als opvulmiddel der cellen, glycerine, om de bladeren buigzaam te houden en boorzuur als middel om ontbinding tegen te gaan. Na een bad van ongeveer een etmaal in deze vloeistof worden de takken er uit genomen en laat men alle vloeistof uit de bladeren verdampen. De daarin opgeloste stoffen slaan dan neer en deze zijn oorzaak dat het blad zoowel zijn vorm, zijn buigzaamheid als zijn kleur behoudt. Deze methode van prepareren, die men zelf moeielijk kan volgen, is nog wel uitgevonden door een professor, n.l. door prof. E. Pfitzer, hoogleeraar aan de universiteit te Heidelberg, die er indertijd patent op heeft genomen. M.

De trek van Vlaamsche gaaien in het najaar van 1916.

DE vlaamsche gaai (*gallus glandarus*) is een speciaal europeesche vogel, voor ons land standvogel, die van boschrijke streken houdt.

Enkele najaars verplaatsen zij zich uit Noord-Oost-Europa in groot aantal in Westelijke richting. Zoo'n periode van verhuizing in 't groot maken wij nu mede en ieder, die in 't vogellevens belang stelt, moet dat opgevallen zijn.

Geregeld neemt ieder najaar het aantal gaaien in ons land toe, maar zooveel als er nu zijn is toch een uitzondering.

De gaai is een slechte vlieger, onder gewone omstandigheden is hij altijd om of in het hout te zien, zelden ziet men hem open terreinen overvliegen van eenige uitgestrektheid. Nu is hij door zijn aandrift om te trekken er toe genoodzaakt. Zijn wijze van vliegen doet nog het meeste denken aan de vlucht van een ekster; den korteren staart en het ontbreken van het wit en zwart der ekster maakt de onderscheiding gemakkelijk. Zij vormen op de trek geen vluchten zooals bijv. spreeuwen dit doen; maar kleine of grootere gezelschappen die individueel zich op eenige afstand van elkaar verplaatsen.

Wat de waarnemingen betreft kan het volgende worden medegedeeld. 5 October, om 10 uur v.m. trokken 25 gaaien langs den dijk bij Wageningen in Westelijke richting (matige Westelijke wind met betrokken lucht en afwisselende regenbuien).

8 October, tusschen 11 en 1,30 n.m. trokken stellig honderd vlaamsche gaaien in kleine en grootere troepen langs de boomen van den straatweg naar Katwijk aan Zee naar het strand.

Om 2 uur, toen wij stonden op den nieuwen straatweg naar Katwijk-Binnen bij den tol, kwamen voortdurend gaaien uit Oostelijke richting aanvliegen en trokken over de laag begroeide duinen bij dien tol in Westelijke richting. De meeste passeerden laag, zoodat de kleur der veeren duidelijk te onderscheiden was en kort langs mij heen. Spaarzaam zag ik er een op de lage dennen neervallen.

14 October. Krachtige Westenwind met betrokken lucht, niet koud. De trek van vogels is van den vroegen morgen tot circa 11 uur in vollen gang, voortdurend trekken kleine troepen gaaien hoog in de lucht boven Wageningen.

16 October. Matige Noord-Westen wind, betrokken lucht met nu en dan zonneshijn. Den geheelen morgen tot laat in den middag trekken troepen gaaien in Westelijke richting.

In den voormorgen werd waargenomen aan de Grebbe. Ver in de richting van den Wageningschen Berg kon men de vluchten zien aankomen als zwarte stippen in de lucht. Gekomen bij den weg naar 't veer van Opheusden waren zij moeielijk te volgen, omdat zij dan laag over 't weiland vlogen. Blijkbaar was de richting naar den begroeiden voet van de Grebbe, waar zij op 't kreupelhout aankwamen en langs en op de boomen naar boven kwamen.

Zij waren niet schuw, op enkele meters afstand lieten zij zich stil bekijken. Sommigen toonden groote vermoeidheid en bleven meer-bekijken. Sommigen hijgende met open snavel op een tak zitten om uit te dere minuten hijgende met open snavel op een tak hun weg in Weste-rusten. De meeste vervolgden van tak tot tak hun weg in Westelijke richting, daar onder waren er, die onderweg een eikel in hun snavel meevoerden. Nauwelijks was de laatste vogel van een troepje verdwenen of de eerste van een volgend kwam weer te voorschijn.

Globaal gerekend duurde de trek 9 uur. Neemt men aan een gemiddelde sterkte van 10 stuks en een tijdsverloop van 5 minuten tusschen twee vluchten, dan zouden er bij Wageningen a'een op 16 October $9 \times 20 \times 10 =$ ruim 1800 gaaien gepasseerd zijn.

Na 16 October zag ik nu en dan nog wel eens enkele achterblijvers in kleine troepjes overtrekken, maar de groote massa is voor dien tijd voorbijgetrokken.

De Vlaamsche gaai trekt alleen over dag; wanneer het donker begint te worden staakt hij de reis op een geschikt punt om nog wat voedsel te vinden en zoekt dan een slaappleats op.

Een betrouwbare waarnemer op Walcheren berichtte mij, dat daar geen trek van gaaien was waargenomen, wellicht mijden zij het oversteken van breede stroomen en volgen daar meer de oevers, al gaan deze dan ook diep landwaarts in.

Op 28 October 1856 zag Homeyer bij Frankfort a.d. Main binnen het uur 1000 (eer meer dan minder) gaaien over trekken. Vlucht op vlucht van 10 tot 30 vogels bij elkaar volgde steeds door, de een kort na de ander. De richting der trek was van 't Noorden naar 't Zuiden. Op 23 October 1896 zag Deichler bij Ingelheim evenzoo in een half uur tijd een 1000-tal Vlaamsche gaaien overtrekken. De richting der trek was daarbij van 't Noord-Oosten naar 't Zuid-Westen.

Zij zetten hun reis dikwijls voort tot in Zuid-Europa en keeren eerst in Maart naar hun broedplaatsen terug. v. R.

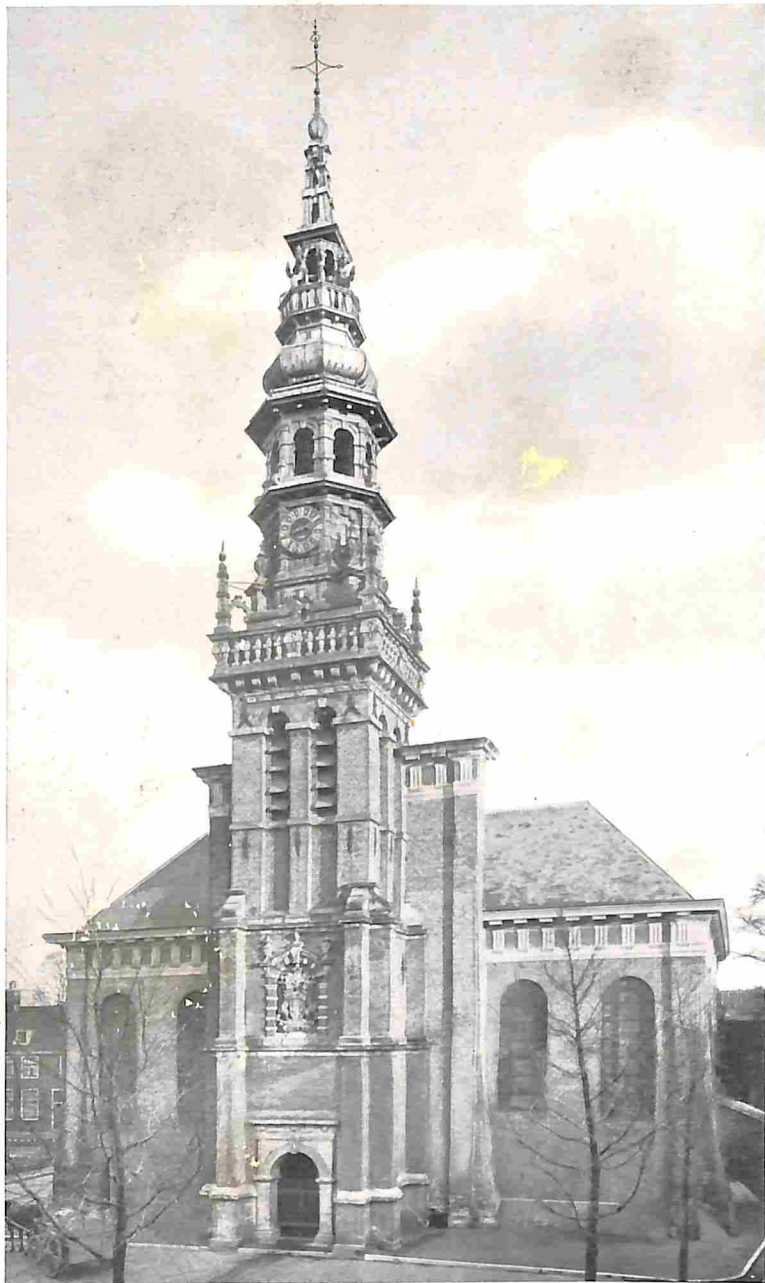

Foto C. Steenbergh.

DE HERVORMDE RENAISSANCE-KERKEN IN NEDERLAND.

DE NIEUWE KERK TE HAARLEM.

De Herv. Renaissance kerken in Nederland,

ALS ZELFSTANDIGE BOUWERKEN GESTICHT.

(Vervolg).

DE NIEUWE KERK TE HAARLEM.

IN de zeventiende eeuw was Holland niet alleen groot door de ongemeene ontwikkeling zijner schilderschool; op bouwkundig gebied heerschte een groote bloei; op vele begaafde architecten mocht men roemen. Onder deze onderscheidt zich de ons bekende Daniel Stalpaert, Vlaming van afkomst, geboren te Amsterdam in 1615, de ontwerper van vele schoone gebouwen. Stalpaert was dus veelzijdig ontwikkeld en zijne waarde als kerkbouwmeester springt te meer in 't oog, als later zal worden vastgesteld, dat zijne kerkjes te Oudshoorn en 's Graveland wel in grootte en rijkere motieven door andere godshuizen uit dien tijd worden overtroffen, kwalijk echter door intimiteit der stemming. Als tegenstelling der indrukken welke zijne beide genoemde dorpskerken geven, vragen wij uwe aandacht voor eene stadskerk en wel voor de Nieuwe kerk te Haarlem. Ons vaartuig blijft te 's Graveland achter en de reis wordt dit keer per luchtschip in noordwestelijke richting ondernomen, waarbij we ons richten naar de vele torens van het land. De tocht geschiedt daarom overdag, in tegenstelling met de gewoonte der vogels welke, — naar de sterrenbeelden zich richtend —, gaarne des nachts trekken. Het richten der vlucht valt te gemakkelijker, daar reeds uit de verte de indrukwekkende bouw van den toren van de Nieuwe kerk te Haarlem ons pakt. Gebouwd op de grondvesten van het St. Annaklooster, op welks grondgebied de Nieuwe kerk verrees, ontstond deze toren in 1613. Hij draagt dit jaartal; de Nieuwe kerk werd tegen dezen toren aangebouwd en in 1649 voleindigd. De bescheiden ingetogen vormspraak der kerktoertjes van Oudshoorn en 's Gra-

veland heeft deze toren niet; ook mist hij geheel een kerkelijk type, maar levenslustig, geheel den stempel dragend van het begin der zeventiende eeuw, is hij eene weelde voor den kunstzinnigen blik. Onwillekeurig dwalen onze gedachten af naar die forsche, vroolijke gestalten, die van der Helst ons op zijne doeken toont, kerngezond, met het zwaard aan de linkerzijde, elkaar den roemer reikend van hand tot hand. De toren van de Nieuwe kerk behoort tot een der pittigste scheppingen uit den Hollandischen Renaissancetijd; hij straalt van geest, en is een sieraad van Haarlem, terwijl de Nieuwe kerk, waarmede hij één geheel uitmaakt, in artistieke waarde de mindere is. Toch is dit protestantsche Godshuis onze aandacht waard, te meer daar volgens Weissman Jacob van Campen den bouw ontwierp. Vóór hem boden de Haarlemmer schilder Salomon de Bray en twee andere meesters aldaar Jan de Vos, steenhouwer, en Jacques Coelenbier, koperslager, ontwerpen voor de Nieuwe kerk aan, welke echter beide door de Burgemeesters werden verworpen. Het valt op, dat C. H. Peters, in tegenstelling met A. W. Weissman, in zijn degelijk opstel over Oud-Hollandse kunst in het Haagsche jaarboekje van 1893 ('s Gravenhage, Mouton & Co.) den Haarlemmer schilder en architect Salomon de Bray als den ontwerper der Nieuwe kerk aangeeft en wijlen Allan (zie het Zondagsblad der Oprechte Haarlemsche Courant van 15 Nov. 1909) er aan twijfelt, dat Jacob van Campen de ontwerper is geweest, maar alleen vaststelt zijn belangrijk aandeel aan dezen bouw. Waarschijnlijk ontstaan deze uiteenlopende opvattingen in het weinig temperamentvolle, hetwelk dit bouwwerk vooral uitwendig kenmerkt, eene zwakte, door de bank vreemd aan van Campen's schitterend talent. Vooral treft dit ons, nog geheel onder den indruk der intiemere scheppingen van Stalpaert te Oudshoorn en te 's Graveland. Jacob van Campen toont geen begaafd kerkbouwmeester te zijn; zelfs de klassieke vormen van het Godshuis, welke aan Vignola herinneren, geven geen vergoeding; wij kunnen ons bij de meening niet aansluiten, dat de Nieuwe kerk te Haarlem, in 1649 vol-eindigd, onder de belangrijke werken van den gevierden meester behoort. Maar welke artiest, — de grootsten maken hierop geene uitzondering — vervalft niet bij uitzondering in zwakkere uiting? De kerk heeft een en twintig lichtramen; tot grondvlak heeft zij een vierkant, dat in negen bijna gelijke deelen is verdeeld. De vijf middelste, welke de kruisarmen vormen, zijn met een hooger opgaand houten tongewelf gedekt, terwijl de vier hoeken, door vierkante hoekpilars en tusschenkolommen in jonischen stijl van het middengedeelte gescheiden, met eene vlakke caisson-zoldering worden gesloten. De ligging der kerk is van N. W. naar Z. O., de hoofdingang, waarop de kerkstraat uitloopt, — tijdens de stichting eene breede straat, — doet, hoewel correct gevormd, eerder kil aan; de tweede hoofdingang in het Z.W. front gelegen, waarboven in 1791 het orgel, afkomstig uit de Nieuwe kerk, werd geplaatst, is van krachtig, pakkend type en is een waardige evenknie van de krachtige Haarlemmer Renaissance-architectuur. De kerk had vensters, versierd met wapens en emblemen van gekleurd glas. Een schilderij van het intérieur der kerk van Pieter Saenredam in het Frans Hals Museum te Haarlem, geschenk van wijlen Mr. A. J. Enschedé aldaar, geeft hiervan een begrijpelijk beeld en toont tevens de versiering der plafonds en zolderingen. Niettegenstaande deze vele sieraden heerscht in dit Godshuis zeer weinig stemming. Het gekleurd glas der vensters is voor het meerendeel vervaardigd door den Haarlemschen kunstschilder en glasschrijver Pieter Holsteijn, van wiens hand de rekening in het stedelijk archief nog voorhanden is. Dit goed verzorgde archief bezit een stedelijken atlas met platen van de Nieuwe kerk en teekeningen van de Bray, voorstellend de wapens en de versiering der vensters met gekleurd glas. Piëteit hebben de Haarlemmers voor de meubilering der kerk helaas niet gevoed; het gekleurde glas der een en twintig vensters, alle betimmeringen en het beeldhouwwerk uit den tijd der stichting zijn verdwenen; de eenige kunstindustriele behouden voorwerpen zijn zes mooie koperen Renaissance lichtkronen en acht koperen lusters.

Foto C. Steenberg.

DE HERVORMDE RENAISSANCE-KERKEN IN NEDERLAND.
DE NIEUWE KERK TE HAARLEM, VAN BINNEN.

De zwakke stemming van het interieur en niet pakkende uitwendige vorm vergemakkelijken het afscheid; onvergetelijk blijft echter de indruk van den sterk sprekenden toren, welke in kracht van uitdrukking bijna door geen Renaissance-kerktoren van het land wordt overtroffen. J. H. SCHORER.

(Wordt vervolgd.)

WILDE BLOEMEN IN DE KAMER.

DE zomer is weer voorbij en al zijn er enkele planten, die zelfs over koude, mist en donkere dagen weten te zegevieren, al staat de klimop ook in vollen bloei en zal zich straks tegen Nieuwjaar de stekelige gaspeldoorn tooien met zijn gele vlinderbloemen, toch kunnen wij zeggen dat de tijd der bloemen is afgelopen. Met handenvol hebben wij ze meegebracht van onze wandelingen, vlammeende brem en lichtende dotterbloemen, de zonnehoofdjes van de margriet, de heraldieke lischen en later in 't jaar de fijne paarse hei en nog tal van andere, te veel om op te noemen. Thuis moesten zij de herinnering wakker houden aan wandelingen door ons ruime polderland, aan zwerftochten over heide en door bosch en tevens gaven zij iets warmes, iets vroolijks aan de kamer, die bescheiden wilde bloemen, die zoo waar en eenvoudig zijn, zoo heel anders dan de ontaarde, gedegeneerde producten der cultuur, waarbij aan vorm en kleur het geheele karakter van bloem vaak ten offer is gebracht.

Maar, al brachten wij er ook mede naar huis, waarvan wij dagen

DE HERVORMDE RENAISSANCE-KERKEN IN NEDERLAND.
DE NIEUWE KERK TE HAARLEM, VAN BINNEN.

Naar de schilderij van Pieter Saenredam in het Frans Hals Museum.

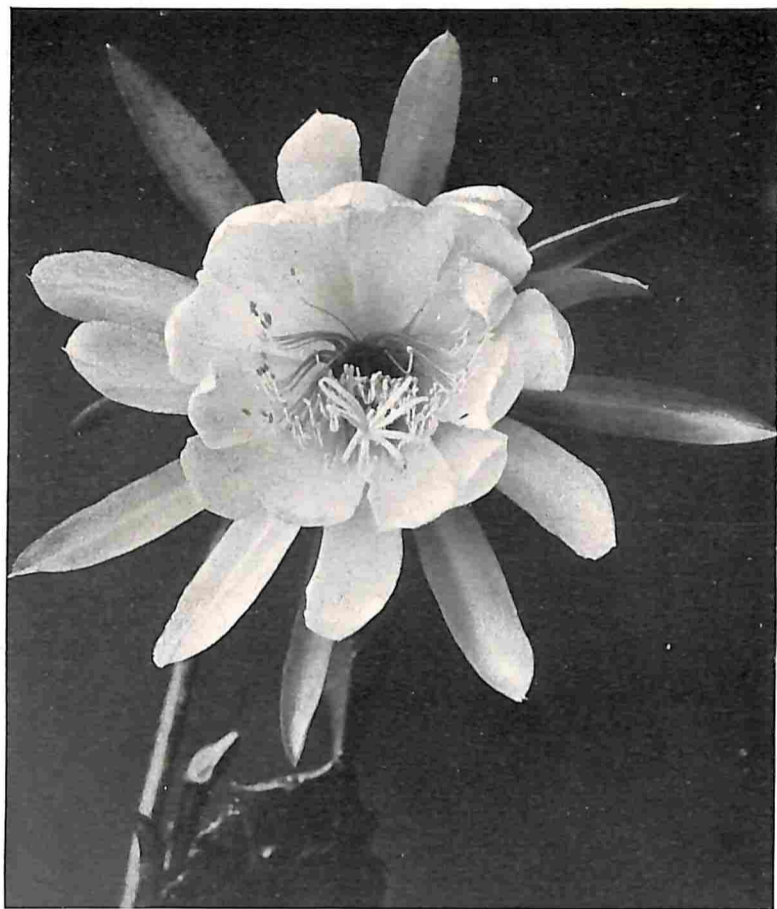

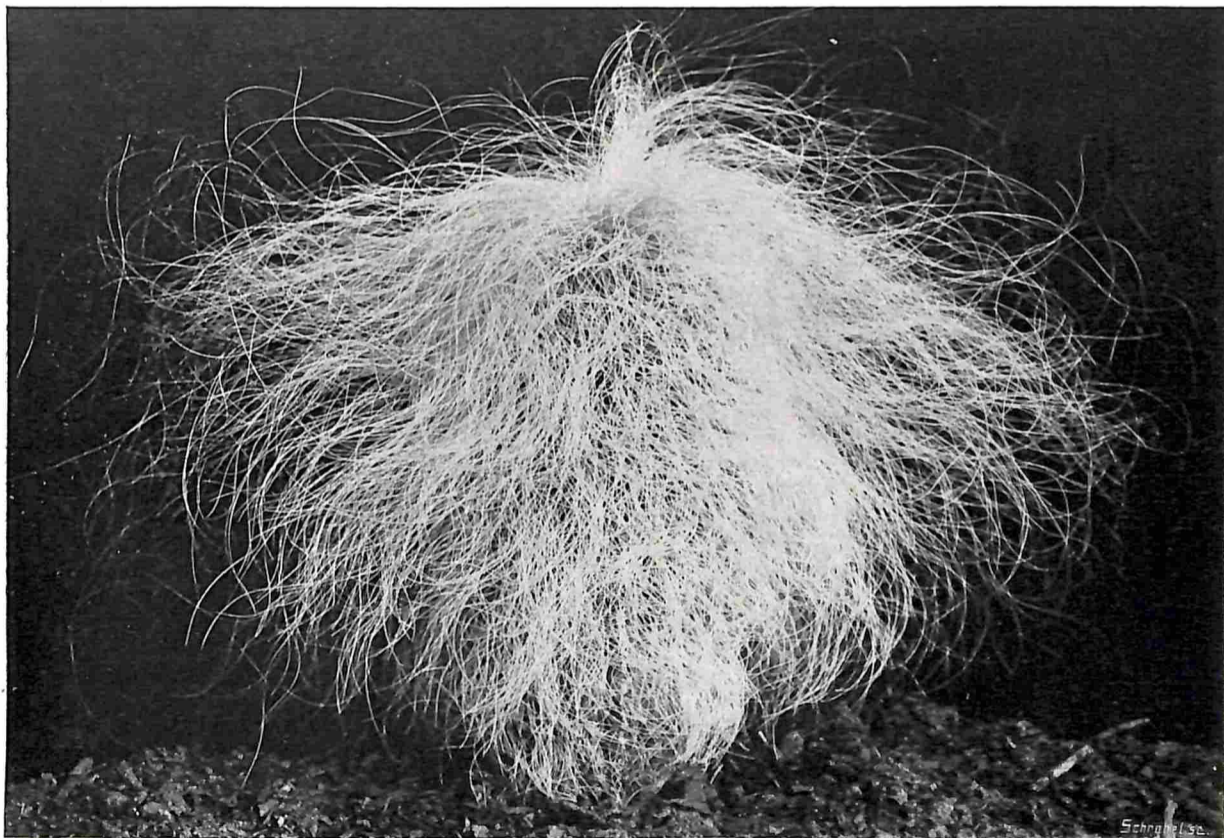
Foto Koey.

CACTEEËN.

BLOEM VAN EEN PHYLLOCACTUS; 13 à 15 c.M. IN DIAMETER.

lang genoeg hadden, al staat de hei ook nog te kleuren in denzelfden pot, waarin wij haar voor weken plaatsten en al staat in één hoek der kamer ook een winterbouquet van de „pompstokken” der lischdodde, kaardebol en sierlijke pluimen, dat vrijwel onvergankelijk is, toch bereidden de meeste wilde bloemen, welke wij medebrachten, ons een teleurstelling; ondanks alle zorgen, frissche standplaats, herhaaldelijke verversching van 't water, enz vielen zij na enkele dagen, soms reeds na weinige uren af en was de tafel, de vloer bedekt met haar bloemblaadjes, ten slotte zelfs met knoppen, die nimmer open waren gegaan.

Hoe dit te verklaren, waar toch de verweekelijkte cultuurbloemen vaak dagen achtereen frisch en fleurig in de vazen blijven? De oplossing vonden wij in een artikel in een Duitsch wetenschappelijk tijdschrift, waaraan wij een en ander ontleenen. Het was reeds menigen planten-waarnemer opgevallen, dat vele planten, o.a. het Robertskruid, Geranium Robertianum, onder zekere omstandigheden de bloembladeren afwerpen voor de bloem is uitgebloeid en de stempel bestoven. Hans Fitting te Straatsburg,

CACTEEËN.
CEPHALOCEREUS SENILIS.

die deze „zelfverminking” heeft bestudeerd, vond dat deze geheimzinnige handeling, welke sterk herinnert aan overeenkomstige feiten in de dierenwereld, veroorzaakt wordt door zekere prikkels. Als zoodanig kunnen optreden sporen van lichtgas in de lucht. Het gevoeligste daarvoor is de ook bij ons in 't wild, doch zeer zeldzaam voorkomende Pyreneesche Ooievaarsbek, die twee tot zes uur na inwerking van den prikkel haar kroonbladeren afwerpt. Een zelfde invloed gaat vaak uit van tabaksrook in zeer geringe hoeveelheden. Daar van beide stoffen steeds sporen in de kamerlucht aanwezig zijn, begrijpt men waarom de wilde ooievaars-en reigersbekken nooit in een bloemenvaas gehouden kunnen worden. Nog krachtiger werkt koolzuur in de lucht. De Koningskaars reageerde zelfs reeds na 30 seconden op dit gas! Behalve de genoemde planten zijn er nog vele andere, die op geheel dezelfde wijze den invloed der vermelde stoffen ondervinden.

Of het afwerpen der kroonbladeren enig nut heeft voor de planten is moeilijker te zeggen. Mogelijk werken de genoemde stoffen als een vergift op het protoplasma en dringen zij door de kroonbladeren gemakkelijk naar binnen. Is dat zoo, dan zou het opofferen der bloembladeren wel degelijk een voordeel zijn.

M.

CACTEEËN.

R UIM zes jaar geleden wees een onzer medewerkers in „Buiten” op het zonderlinge en betreurenswaardige verschijnsel, dat de cultuur van Cacteeën, die hoogst merkwaaardige planten, in ons land zulk een geringen omvang heeft. In onze hortussen en andere „plantentuinen” vindt men natuurlijk verzamelingen, maar overigens, een enkele slangen-cactus (*Cereus flagelli formis*) hier, een Epiphyllum ginds, en daar blijft het vrijwel bij. De weinige vraag naar Cactussen heeft weer tengevolge, dat onze kweekers ze niet in voorraad hebben, wat voor hen natuurlijk geen bezwaar is, om ze te leveren; allen zullen de liefhebbers enig geduld moeten uitoefenen.

Waarom het toegeschreven moet worden, dat de cactus hier, in tegenstelling met wat wij in het buitenland zien, zoo onbekend en onbemind is? „Omdat een Cactus een stijf, leelijk vervelend ding is, waaraan men zich prikken kan”, hooren wij een lezer of lezeres verontwaardigd uitroepen. Zoo, zoo. Laat ons dan de vraag aldus stellen: Hoe komt het, dat een ongetwijfeld zeer verstandige lezer of lezeres van „Buiten” — eigenlijk een pleonasme want een lezer van „Buiten” is immers per se zeer verstandig — de pessimistische meening kan huldigen dat een Cactus een stijf vervelend leelijk ding is? Ons antwoord luidt: Omdat het met haar kennis van Cacteeën treurig gesteld is.

* * *

Wederom willen wij trachten de onvoldoende kennis van en het vooroordeel tegen cactussen te overwinnen.

Met woorden zullen wij natuurlijk daarin slechts onvolkomen slagen, men zal ons niet willen gelooven en onze pogingen, om de cactus bij het Nederlandsche publiek meer bemind te maken, beschouwen als voortvloeiende uit die groote liefde voor alles wat tot de plantenwereld behoort, welke zelfs het leelijkste, het nietigste, het onaantrekkelijkste plantje belangwekkend en schoon acht, een liefde die bij den waren kenner van de levende natuur inderdaad gevonden wordt, maar die natuurlijk niet bij de groote meerderheid van de lezers van „Buiten” aanwezig is.

Maar wat woorden alleen niet vermogen, vermogen wellicht onze afbeeldingen.

* * *

Men kan — om de kwestie populair te behandelen — de cacteeën verdeelen in twee groepen, die welke buitengewoon zonderlinge en interessante vormen bieden, en die, welke de prachtigste bloemen hebben, welke men zich maar denken kan.

Tot de eerste groep behoort de hiernaast afgebeelde *cephalocereus senilis*, een plant met lange dunne grijze haren, precies het hoofd van een ouden man; de Hollandsche benaming is dan ook grijsaard. Meer merkwaardig dan mooi is ongetwijfeld deze plant — zooals trouwens alle cacteeën, tot deze groep behorend, waarvan wij in ons volgend nummer nog enkele zullen afbeelden — maar verdient zij niet eenige grotere bekendheid?

Dat op deze laatste vraag

bevestigend moet worden geantwoord, wat betreft de tweede groep, wie, die de kostelijke bloemen van Phyllocactus en Echinopsis, hier afgebeeld, aanschouwt, zal het ons niet toestemmen?

En laat men niet vergeten, hoeveel mooier nog deze bloemen in werkelijkheid zijn, de zuiver witte aan den rand geplooiden bloemen van Phyllocactus Mlle Rose Weingarten of die van de andere Phyllocactus, op de vorige bladzijde afgebeeld, prachtige witte bloemen, de buitenste bladen groenachtig, stamper en meeldraden geelachtig. En dan de Echinopsis. De bloem, hiernaast afgebeeld, staat op een $\pm$ 20 c.M. langen stengel en is glanzend wit met lila getinte punten. Het „corpus”, waarvan op onze afbeelding een klein gedeelte te zien is, is donkergroen gekleurd en voorzien van pluisjes, waaruit enkele kleine stekeltjes te voorschijn komen.

In het volgend nummer nog iets over eenige andere cacteeën en over de verzorging dezer voor de kamer-cultuur zoo geschikte planten.

(Slot volgt).

K. L.

HET AMERIKAANSCH DUEL.

DOOR EWALD GERHARD SEELIGER.

(I) (Geautoriseerde vertaling).

PLOTSELING begonnen de letters van de „Tampa Evening Post” voor Tom Fleitman's blauwe oogen als mieren te krioelen. En vóór hij het verhinderen kon, sprong zijn roode hart midden in dezen mierenhoop. De kleine beestjes — en het waren nog wel de groote pikzwarte Florida-mieren, waarvan zevenenzestig een kikvorsch kunnen doodbijten — stortten zich nu van alle kanten op Tom's goede hart en bewerkten het met hunne giftige wapenen dusdanig, dat het ineenkromp, als gefolterd door hevige krampen.

Tom Fleitman's oogen rolden in hunne kassen en hij dacht te zullen stikken. Hij vermande zich echter, raapte den mierenhoop met beide handen op, frommelde hem te samen en stak hem in zijn linker binnenzak, vanwaar zijn gepijnigd hart met groote moeite zich een weg baande naar de plaats, waar het thuis hoorde.

Maar wat zag dat arme hart er uit! Sommige slaglinies der verscheurende insecten hadden bijzonder venijnig en behendig toegebeten, zoodat op het hartzakje thans in bloedige letters te lezen stond:

„Key West. Miss Gladys Schwab uit Tampa verwierf den eersten prijs in den schoonheidswedstrijd en werd tot het mooiste meisje van Florida verklaard. Tot dusverre ontving zij drie en twintig huwelijksaanvragen, die zij alle afsloeg. De heer N. Mobson bevindt zich bijna voortdurend in haar gezelschap. Hij was het, die zich veel moeite voor haar candidatuur gegeven heeft”.

Tom Fleitman stormde weinige minuten later, met hoed, overjas en handkoffer gewapend, oischoon het reeds elf uur in den avond was, de hut van oom Sam binnen.

Deze lag al in zijn kooi.

„Ik ga dadelijk naar Key West!” riep Tom buiten adem.

„Dus toch!” knorde Sam Shuttlecock afkeurend.

„Ik ga Gladys' hand vragen”, vervolgde Tom op bitsen toon.

„Ik heb er genoeg van, mij door U te laten ringelooien”.

„Zooals je wilt, mijn jongen!” zei de oom. „Je kent mijn voorwaarden. Ik verlang bewijzen, dat het meisje, dat je lief hebt, bij je blijven zal en niet drie dagen na de bruiloft wegloopt, zooals dat mij overkomen is”.

„Zou dat eigenlijk niet aan U gelegen hebben?” viel Tom hem in de rede.

„Best mogelijk” bromde oom Sam in zijn grijzen baard. „Ik ben een verduiveld vervelende jongen geweest. Maar jij, mijn beste Tom, bent driemaal vervelender. Daarom moet je ook driemaal voorzichtiger zijn! Ik ben voor de vrije liefde. Het huwelijk is slechts de premie op de liefde. Men moest niet mogen trouwen, vóór het eerste kind gedoopt is”.

„En U waagt het, Gladys en mij zoo iets voor te stellen?” riep Tom in heilige verontwaardiging uit.

Oom Sam klemde zijn lippen open en knikte zoo heftig ja, dat de top van zijn slaapmuts een halven cirkel beschreef en het

Foto Kooy.

CACTEEËN.

BLOEM VAN EEN ECHINOPSIS OF KOGELCACTUS; ONGEVEER 11 c.M. IN DIAMETER.

kwastje tegen de scherpe punt van zijn haakvormigen neus sloeg.

„Dat is onbeschaamd” stoof Tom op.

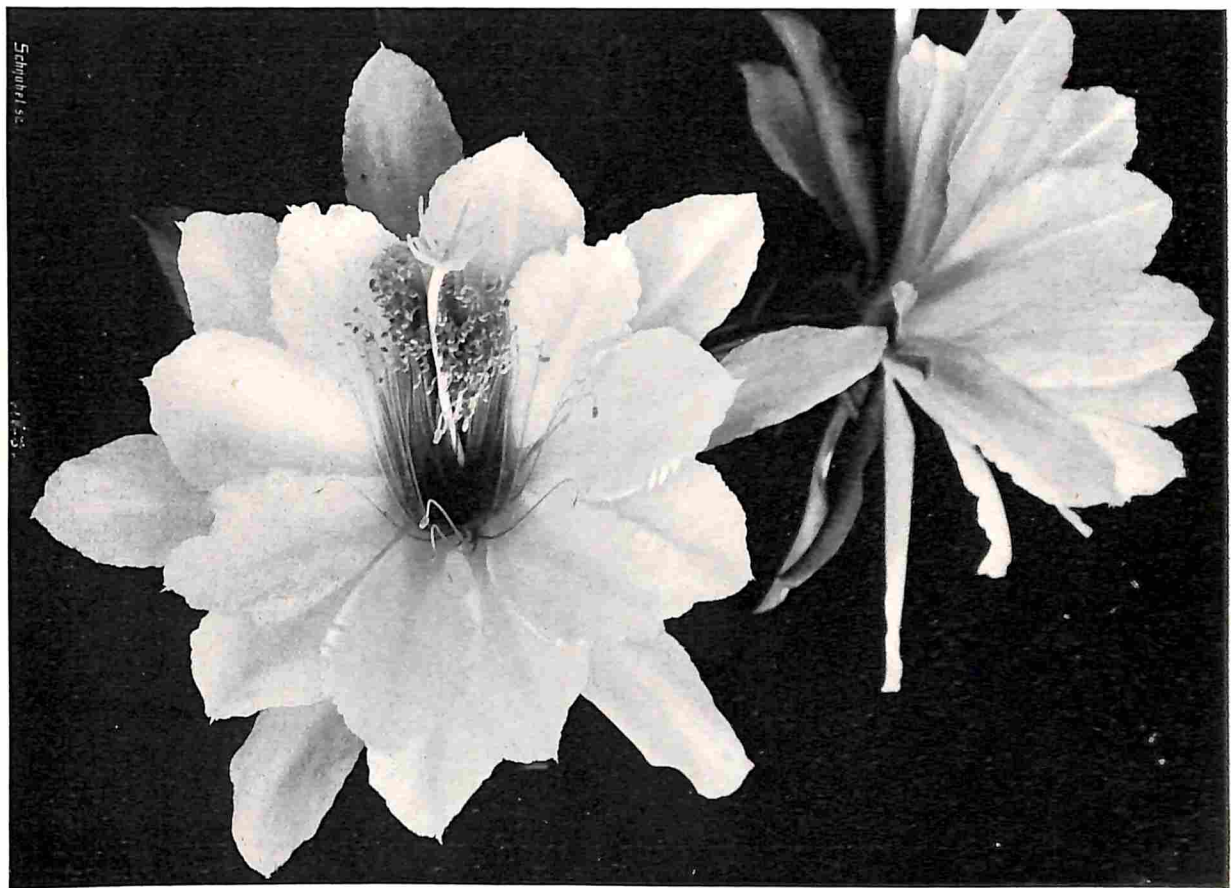
Oom grijnsde, doch zei niets.

„Geef me tenminste reisgeld”, vroeg Tom op eenigszins zachteren toon.

„Geen cent,” lachte oom Sam. „Je blijft hier aan boord van de *Free Love*. Je hebt lang genoeg in de wereld rondgesprongen. En wat Gladys Schwab betreft, je bent gewaarschuwd. Trouw je met haar, dan ontferf ik je voor eeuwig. En Nathanael wordt mijn universeele erfgenaam.”

„Nathanael”, kreet Tom, buiten zich zelf van woede. „Die schurk!”

„Schurk of geen schurk, hij weet tenminste wat gehoorzamen is”, sprak oom Sam en liet op zijn dooie gemak zijn duimen om elkaar draaien. „Hij heeft reeds meer dan eens op het punt

CACTEEËN.

BLOEMEN VAN DEN PHYLLOCACTUS Mlle ROSE WEINGARTEN.

gestaan een aardig meisje te vragen, maar er is nooit iets van gekomen".

„Omdat hij een doortrapte schurk is," riep Tom woedend. „Maar ik ben een fatsoenlijke kerel en hoop dat te blijven. Ik heb uw vuile dollars niet nodig. En ik verklaar u hierbij plechtig, niets meer van u te willen weten, vóór u tot het inzicht gekomen bent, dat u mij onrecht gedaan hebt. Ik ga naar het Westen en word houthakker".

„Niet kwaad", grinnikte oom Sam. „Zoo ben ik ook begonnen. Maar of Gladys Schwab je dan nog hebben wil, dat is de vraag".

„Die vraag zal ik haar morgen doen", sprak Tom kalm en zette zijn hoed op.

„Vergeet niet, haar te zeggen, dat ik je ontferd heb", herinnerde oom Sam hem. „Ik wed om duizend dollars, dat ze je dan dadelijk den rug toedraait. Of spreek haar van mijn voorstel van de vrije liefde".

„Zwijg", schreeuwde Tom en stampte met den voet op den grond. „Je moest je schamen, oude dwaas!"

Hij stormde de deur uit, die hij met een slag in het slot wierp. Oom Sam viel in zijn kussen terug, sloot de oogen en bromde voor zich heen: „Dat kan goed worden. Houthakker! Alsof het zoo niets is!"

Daarop greep hij naar de whiskey-flesch, nam een flinke teug en sliep voldaan in.

Tom trommelde de twee negers Joshua en Benjamin, die met de mulattin Sarah, de kombuisbeheerscheres, de bemanning van de „Free Love" vormden, op het dek, en liet zich door hen naar Tampa overvaren.

Daar er een stevige bries woei, deden zij er meer dan een uur over.

„Jullie hoeft niet op me te wachten," sprak Tom, gaf ieder vijf dollars fooi en vloog weg, om den laatsten trein naar Titusville te halen.

„Hij is een gentleman", zei Joshua dankbaar.

„Gentleman" herhaalde Benjamin dankbaar en streek het biljet op zijn knie glad.

Daarop gingen zij naar de dichtstbijzijnde matrozenkroeg om voor den terugtocht een hartversterking te nemen.

Tom Fleitman moest zich met een kaartje ze klasse vergeeuen: voor de eerste was zijn geld niet meer toereikend.

Toen de trein zich in beweging zette, haalde hij de ineen-geformelde krant uit zijn zak en bestudeerde haar met zóó groote nauwgezetheid, dat de letters het weldra moesten opgeven, door elkaar te krioelen. Geen twijfel mogelijk! Zijn neef Nathanael Mobson had die heele schoonheidswedstrijd te Key West alleen en scène gezet, om Gladys den prijs te verschaffen en haar in zijn netten te vangen.

„Wacht maar, ellendeling!" zei Tom voor zich heen en balde zijn vuisten. „We zullen er ditmaal spoedig een eind aan maken".

Den volgenden morgen stapte hij te Titusville in den Noord-Zuid-Express. Aan elk station kocht hij alle mogelijke nummers van de „Key West Herald" en verdiepte hij zich in de ellenlange berichten over den schoonheidswedstrijd. En in elk artikel, dat hij over dit onderwerp las, herkende hij den stijl van Nathanael Mobson. Zijn woede klom bij elken kilometer, dien de voort-snellende trein achter zich liet.

Plotseling veranderde het geratel van den express in een dof, en hol geluid: hij snelde over het eerste viaduct de open zee in. Nu kwam het mooiste en kostbaarste spoorweggedeelte van de geheele wereld. Van de eene koraalbank naar de andere

spande zich de dubbele staalband der rails. Hier vatte hij voet op een door golven ombruischte klip, daar baande hij zich een weg door flikkerende moerassige lagunen. Rechts en links, vele uren lang, de blauwe wijde zee!

Tom deed het raampje van zijn coupé open en liet zich de frissche zeewind om de ooren waaien. Die bracht langzamerhand wat orde in zijn verwarde gedachten en gevoelens. Hij begreep, dat hij zich zonder hulp van zijn oom door de wereld moest slaan, onverschillig of het dezen met zijn ontferven al of niet ernst was geweest. Bij alle oppervlakkige genoegens, die zij met zich bracht, was de liefde van zijn oom ten slotte een onduidelbare tyrannie, en Tom voelde voor den eersten maal duidelijk, dat het een jongen man met helder hoofd en gezonde armen en beenen onwaardig was, zich tot lievelingsslaaf van een zonderlingen ouden man te verlagen.

Het voornaamste was nu... Gladys. Was haar liefde voor hem werkelijk zoo groot, dat zij zich over de ontferving zou heenzetten? Hij geloofde, deze vraag bevestigend te kunnen beantwoorden.

Kort na zonsondergang kwam de trein te Key-West aan. Tom nam een kamer in 't Grand-Hotel bij 't station en ging na het avondeten naar het Monroe-Hotel, waar Gladys verblijf hield. Hij had een sterk vermoeden, dat ook Nathanael Mobson daar kamers betrokken had, wat inderdaad het geval bleek te zijn. (Wordt vervolgd).

Ingezonden.

Zeër geachte Redactie.

Met belangstelling las ik in uw blad „Indrukken van een geïnterneerde". 1) Ofschoon geen voorstander van „ingezondens" en polemieken, ligt me uw opmerking omtrent „trottoirs" wat te zwaar op de maag om te verteren. Vraagt U den heer P. eens op z'n gemoed af, of hij in België het woord „stoep" in die beteekenis kende, of hoorde gebruiken. In m'n jarenlang verblijf bij onze Zuidelijke bureu begreep men het woord nooit, indien ik het gebruikte. Volgens mij kent men er daar alleen de beteekenis aan toe van „stoep" (kan).

Het streven om onze taal zuiver te houden juich ook ik ten zeerste toe, maar ik geloof tevens, dat Vlamingen en Nederlanders elkaar niets toegeven in 't gebruik van onnationale termen. Laten wij ons zelf niet te zwart maken en vooral onze bureu niet te hoog op hunne taalzuiverheid aanslaan!

Hoogachtend,

E. L. E. BAKKER.

De heer Peeters antwoordde ons: „Zeker, „stoep" in de beteekenis van „trottoir" kende ik en wordt in België ook gebruikt. Indien mijnheer B. in de omstreken van Maeseyck geweest ware, zou hij daar gehoord hebben „... op de stoep" (oe kort uitgesproken en klinkende tusschen oo en oe, juist is 't niet weer te geven), beteekenende in Holland „... op het trottoir". Ik ben er bevestigend zeker van, dat als U tot Vlamingen van een stoep spreekt, ze dit zullen nemen voor „trottoir". Stoep (kan) wordt in België ongeveer als „stoe-ep" uitgesproken; vandaar misschien de oorzaak van de vergissing van den heer B. dat stoep bij ons de beteekenis heeft van kan. Men zegt in België op vele plaatsen „trottoir", maar of velen het schijven, dit betwijfel ik."

De heer Bakker gelooft, dat Vlamingen en Nederlanders (hij bedoelt: Hollanders) elkaar niets toegeven in het gebruik van onnationale termen. Juister gezegd lijkt het ons, dat de Vlamingen, die strijden tegen de halfslachtigheid, waaronder hun volk gebukt gaat, deze termen met kracht weren, maar dat de rest ze meer gebruikt dan één Hollander. Het is zeer begrijpelijk, dat eerstgenoemde Vlamingen, in Holland komend, waar, zooals ze weten, de ziekte der verfransching niet woekert, zich bitter teleurgesteld gevoelen, als zij bemerken, hoeveel Fransche woorden hier gebruikt worden. Zij vergeten echter geheel, dat het Fransch hier niet als de vijand wordt beschouwd, gelijk in Vlaanderen, maar als geliefde buitenlandsche taal. Wij geven een verklaring, geen verdediging. Want de gastvrijheid, die het Hollandsche volk aan vreemde talen verleent, achten wij waarlijk te groot: ze kan gevaarlijk worden. Ook moeten we niet vergeten, dat de vijanden van onze taal uit deze gastvrijheid verkeerde gevolgtrekkingen maken, waardoor de strijd der Zuid-Nederlanders, die toch ten slotte ook onze strijd is, geheel onnoodig verzwaaard wordt. RED.

Foto C. Steenbergh.

DE DREEF TE HAARLEM.

LINKS DE WIT OMRINGDE BOOMEN, DIE TOT DROEFHEID VAN VELE HAARLEMMERS GEVELD ZULLEN WORDEN.

1) Zie nummer van 28 Oct. 11. bladzijde 522.